Ч. 169 (14.712). Львів, середа 4. серпня 1937 Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Легіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно . . . . . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . . 30.00 „
Річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 сот.

Нові сензаційні арештування в Совітах.

ДАЛЬША ЧИСТКА В ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ.

Авас повідомляє з Москви, що кружляють там поголоски про арештування **команданта совітських збройних летунських сил Ріпіна і команданта військової летунської академії Померанцева директора Аероклюбу при інституті летунських дослідів у Москві Шмідта і його співробітників Бішенкова та Андрушкевича обвинуватили в саботажній діяльності і викинули їх зі становищ.**

І В КОМСОМОЛІ ЧИСТКА.

Також кружляють у Москві поголоски про **самогубство другого секретаря союзу комун. молоді Лукіянова та делегата „комсомолу" при „комінтерні" Файнберга.**

Совітська преса повідомляє що директора комсомольського видавництва „Молода Гвардія" Лещинера признали „ворогом народу".

З комсомолу виключили 26 членів виконавчого Комітету Союзу Комуніст. Молоді на Україні. Крім цього кружляють поголоски про арештування начальника виділу західного комісаріяту закордонних справ Наймана і також віцедиректора цьогож департаменту Файнберга, який був наслідником арештованого Штерна.

„Літературная Газета" обвинувачує в „троцькізмі" директора державного літературного видавництва Накорякова і літературного управителя цього видавництва Люполя.

МАСОВІ АРЕШТУВАННЯ В КОМІСАРІЯТІ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ.

„Морнінг Пост" повідомляє, що **Г. П. У. перевело в останніх днях масові арештування між урядовцями комісаріяту закордонних справ, бо вважає його гніздом шпигунів і саботажистів.** Усіх урядовців піддали найгострішій контролі. **СССР є єдиною державою, де поліція вважає міністерство закордонних справ гніздом шпигунів. Ревізії й арештування у комісаріяті закордонних справ у Москві викликали велике враження в богатьох европейських державах.** Льондонські політичні кола підкреслюють, що інші держави не можуть довіряти цьому комісаріятові більше, якщо йому не довіряє совітська поліція.

БЕЛЯ КУН У ПІДЗЕМЕЛЛЯХ Г. П. У

БЕРЛІН, ПАТ. Німецьке інформаційне бюро повідомляє з Москви, що добре поінформовані совітські кола потверджують вістку про арештування перед кількома тижнями Белі Куна, б. кривавого комуністичного диктатора Мадярщини.

Напад на совітський консулят у Тієн-Тсіні.

РІШУЧИЙ ПРОТЕСТ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО УРЯДУ.

НАНКІН, 3. 8. ПАТ. **Совітський амбасадор Богомолов склав енергійний протест на руки японського шарже д' афер проти нападу на совітський генеральний консулят у Тієн-Тсіні.** Консуль Смірнов у своєму звіті повідомляє, що гурт російських білогвардійців з японцями напав на совітський консулят у Тієн-Тсіні, знищив уладження та вивіз документи й акти консуляту на вантажних автах. Амб. Богомолов запевняє, що в нападі брали участь японці озброєні в ручні скорострілі і гранати, себто напад відбувся при співучасти, чи пак за згодою офіційних японських чинників. **У звязку з тим консулярний корпус у Тієн-Тсіні зійшовся на надзвичайне засідання негайно по інциденті.** На це засідання не запросили предствників японського консуляту.

Представник японської команди в Тієн-Тсіні рішуче заперечив вістки про здогадну участь японців у нападі на совітський консулят стверджуючи, що японські війська будуть боронити всіми засобами життя і майно чужих громадян.

ПАРИЖ, 3. 8. ПАТ. Авас повідомляє з Москви: **Совітський уряд доручив скласти протестаційну ноту проти нападу на совітський консулят, одночасно в японській амбасаді у Москві і в міністерстві закордонних справ у Токіо. Совітська нота домагається негайного покарання напасників і винагороди шкоди.** Агенція **ТАСС подає багато прізвищ білогвардійців, які мали нібито брати участь у нападі. Запевняє, що совітський консуль звернувся негайно по нападі до японського консуля, але цей його не приняв.**

Покращання відносин між Італією та Анґлією.

ІТАЛІЙСЬКІ ЖУРНАЛІСТИ ВЕРНУТЬСЯ ДО ЛЬОНДОНУ.

З Риму повідомляють урядово, що кореспонденти італійських часописів, відкликані 8 травня з Льондону, вернуться в найближчих днях знову до своєї праці. **Публична опінія слідкує з великим зацікавленням за дальшим розвитком відносин між Анґлією та Італією. В понеділок британський амбасадор у Римі Друмонд розмовляв довше з міністром закордонних справ Чіяном. Одночасно амб. Ґранді передав лист Мусолінія прем. Чемберленові. Відповідь Мусолінія втримана у приязному тоні.** Тому, що зміст обох листів покищо не оголошений, годі зорієнтуватися в усіх подробицях англійсько-італійського порозуміння. З голосів італійської преси виходить, що **Італія привязує велике значіння до покращання відносин з Анґлією. Італія сподіється, що порозуміння з Анґлією доведе до замирення над Середземним Морем і приспішить розвязку абісинської справи.**

Спільна тактика націонал-соціялістів?

ВІДЕНЬ, 3. 8. ПАТ. Поінформовані кола запевняють, що в останніх днях липня ц. р. приїхав до Австрії Генляйн і перевів довші переговори з провідником австрійських націонал-соціялістів Леопольдом. Оба провідники націонал-соціялістів мали їздити до Ґаштайну, де перебуває тепер німецький посол у Відні фон Папен. Кажуть, що на нараді **дійшло до порозуміння та узгілнення метод діяльности націонал-соціялістичних організацій в Австрії і Чехословаччині.**

Чи можливе й актуальне українсько-жидівське порозуміння?

Львів, 3. серпня 1937.

„Звідки взагалі взявся шум про якесь українсько-жидівське порозуміння?" — такий запит завдав авторові цих рядків один польський діяч, з яким ми припадково стрінулись кілька днів тому у Варшаві за каварняним столом. Відповідь: „Питання про українсько-жидівське наближення виринуло автоматично, немов наче льоґікою, яка каже, що коли сьогодні бють жидів, то завтра прийде черга на українців". „Жиди і ви, українці, не маєте монополю кричати, що вас „бють", бо чейже й поляки бються між собою. Можна щонайвище нарікати, що ті три акції, — протижидівська і протиукраїнська кампанія та внутрішні польські розрахунки не йдуть по черзі, тільки одночасно, відразу, і тому всюди мусять довести до фатальних наслідків..."

Може в отому окресленні бренить нотка цинізму, бо з такої дефініції теперішніх відносин можнаб дедукувати внесок, що все булоб у порядку, колиб теперішні явища на польсько-жидівському, польсько-українському та внутрішньо-польському фронті йшли методично впорядковані, по черзі, немов закінчуючи одну частину книжки і розпочинаючи другу. Але це вже належить радше до історіософії, ніж до політики. У політиці малу ролю грає потіха: мені не діється гірше, ніж другому. Рішальним аргументом є ствердження факту, що діється зле та що тому злу треба протидіяти. Після того приходить черга на вибір способів і метод, як ту оборону повести.

Діється зле жидам і погано українцям. Таке голе ствердження факту доводило вже українців і жидів до співпраці на терені варшавського журналу всіх національних меншин у Польщі „Націо" і до творення спільних меншинневих виборчих бльоків. Сьогодні діється одним і другим ще гірше, ніж тоді, в часах, коли жиди мали вже за собою угоду Райха з обома Грабськими і коли не було ще видно на овиді польсько-української „нормалізації". Але з того далеко не виходить, що обективні вигляди порозуміння збільшились. Навпаки: вони зовсім маленькі, майже ніякі.

Передусім требаб собі зясувати: кому таке порозуміння потрібне, для яких практичних позитивних цілей? Антипольська плятформа? Цього ще за мало, тим більше, що зміст такої плятформи виказувалби тут напевне кольосальні ріжниці. Приймім навіть, що УПР витягне колись політичні висновки з яскравих політичних фактів і буде голосувати проти буджету так, як голосували жиди. Приймім теж, що галицькі жиди, доведені до краю, позбудуться свого страху говорити з українцями (донедавна будоб неможливо вимагати від якогось тутешнього жидівського лідера, щоб лише стрінувся у прилюдному місці, напр. у каварні, з українським опози-

ційним діячем — може це прикро їм сьогодні слухати, але це правда). Можливо, що такі формальні передумови для якоїсь розмови „заіснувалиб“, — говорячи польським правничим терміном. На якій платформі велась би тоді розмова?! Які спільні життєві конечности, які спільні інтереси вязалиб евентуальних контрагентів?

Жидівський інтерес був би у такому порозумінні ще дещо ясніший: вихід із стану ізоляції демонстрація назовні, демобілізація українського антисемітизму у тих формах, в яких він ще інколи — на жаль — проявляється. Зате який у такому порозумінні український інтерес? Єдина евентуальна мета, це — зробити яскраву протипольську демонстрацію та звернути нею увагу закордону, що українці в Польщі були знову примушені завернути до тактики меншинових бльоків, без основної і чи не єдиної толішньої цілі тих бльоків — виборчого компромісу, накиданого тоді виборчою географією попередньої ординації. Практичним ефектом такого якогось маніфестаційного порозуміння, проявленого нпр. якоюсь спільною декляраціею, був би напевне: збільшений кількакратно протижидівський рух поляків, а для українців — утрата симпатій у національних державах, з якими нас лучить рахунок на розправу двох ідеольогічних міжнародніх бльоків. Очевидно, сьогодні вже ввесь жидівський світ гостро і різко виступає проти Совітів і ми не думаємо жидівства та комунізму утотожнювати. І коли треба було для цього крови Зіновєвих і Каменєвих та кривди Радеків — то та кров і кривда дала у постаті антибольшевизму жидів у діяспорі позитивні висліди. А проте ніде правди діти: коли ми, українці, викорінюємо у себе антисемітизм погромового ендецького зразку та переконуємо нашу націоналістичну молодь, що взагалі антисемітизм тільки там зрозумілий, де жиди дійсно загрожують національній культурі, чого у нас і сліду немає, — то з того не виходить, щоб акуратно ми, українці, у нашій бідній тутешній ситуації, у нашому положенні в усіх чотирьох чужонаціональних державах, були тими, які мають брати на себе ролю борців проти міжнародньої антисемітської течії?! Тут виринає та сама думка, яка виринала при читанні докору ред. Б. Зингера тому два дні, що мовляв українці ніколи ані словом не взяли у соймі в оборону жидів. Вибачайте, — а чи був колинебудь за ввесь час існування польського сойму такий випадок у жидів з українськими справами?! Чи було це колинебудь навіть тоді, коли жиди завдячували більшу частину своїх мандатів із Сх. Галичини українській виборчій абстиненції?!

Про причини т. зв. українського антисемітизму у масах писалось у нас уже чимало: поруч із перехрещуванням господарських інтересів через здійснювання українського гасла „Свій до свого“, витискання установи посередників у збуті с.-г. продуктів та розбудову (бідну і скромну) українського промислу й торговлі, — мабуть таки найповажнішим емоціональним чинником того нашого „антисемітизму“, це польський культуртреґерський характер тутешніх жидів. Очевидно, в тому місці знову викличемо у жидівській пресі обурення. А проте фактом є, що вся жидівська інтелігенція у Польщі вживає польської мови у родині і всьому прилюдному житті; польської мови вживають жидівські приватні установи, купці і підприємці у свому внутрішньому урядуванні та книговодстві; на службі польської культури перебувають чільні жидівські уми; жиди є такими масовими консументами виявів польської культури, що завдяки їм взагалі можливий такий натиск тої культури на українських землях, який є. Це безумовно трагічний для жидів парадокс, що жиди з одного боку мають такі величезні заслуги для польської культури, що дали польському народові і дають далі стільки заслужених мужів, що через те наражуються нпр. українському народові ,серед якого живуть теж масово, — а проте одночасно наражені на антисемітську польську нагінку, що приймає такі форми, як їх бачили вулиці довгої черги міст і містечок у Польщі. Але це вже інша сторінка проблеми, яка не торкається безпосередньо нашої теми. Нашої теми торкається факт, що не вважаючи на зріст антисемітських настроїв польської вулиці і на антисемітські тенденції у володіючому у Польщі таборі, — жиди все одно не змінять „свого культурницького обличчя, значить, залишиться надалі той емоціональний чинник, який анімує нашу молодь — проти жидів. Трагізм жидівської ситуації між молотом і ковалом тим глибший, що тут жиди безсильні: бо ще минуться довгі-довгі часи, поки жиди будуть промоторами виключно тільки власної — національно-жидівської культури, не підлягаючи процесові асиміляції у користь кожного даного державного народу.

Тому, що і процес української господарської еманципації і боротьба проти польського культурницького наступу в усіх його видах триватиме у нас далі, ба навіть мусить проявлятись у тим поважнішій реакції, чим більший ітиме натиск польської сторони на українське життя, — тривкі причини українсько-жидівських суперечок існуватимуть надалі. Річ дійсно іти може тільки про деякі тактичні ходи у конкретних справах.

Очевидно, польський одночасний протижидівський та протиукраїнський наступ мусить довести до консолідації і жидівського і українського громадянства, як також мусить головну увагу і жидів і українців зосередити на польському відтинку. Через те, навіть при дальшому існуванні вищезгаданих двох площин українсько-жидівського конфлікту, цей конфлікт буде бодай у своїх формах злагіднений. Це й одинока реальна і доцільна можливість. Скромна, невеличка, але відрадна тим, що бодай боротьба на одним відтинку йтиме без зайвих потрясень та не грозитиме анархізацією наших відносин.

Недавні прозорі ендецькі оферти: хай — мовляв — поляки й українці „годяться“ на антисемітській плятформі — затихли. Автори такої концепції зміркували швидко, що українці не підуть шляхом Пшитиків і палко бороняться перед отакими анархістичними зразками. Можливо, що це й стало ще одною більше причиною протиукраїнських настроїв. Але це нас уже не журить: причина завжди найдеться... Ік.

Нові ґімназії та ліцеї.

У 152. числі „Діла“ у статті під наголовком „Незаповнена прогалина“ п. І. Ю. вказував на потребу психотехнічних порадень, що давали би пораду нашій молоді, на якому ліцеї студіювати або до якого звання готовитися.

Привід до цих завваг дала реформа середнього шкільництва в Польщі, при чому автор каже, що „більшість активних визначних людей, педагогів виховників і суспільних діячів поставилася позитивно до цілости реформи.“ На думку автора „противники реформи не видвигнули ні одного глибшого та поважнішого річевого арґументу.“ Поправді в цілій Польщі нема великого захоплення так довершеною реформою, дарма, що сама думка її могла бути добра. Знаємо, що найвища державна освітна рада у Варшаві, зїзд директорів і визначних учителів з цілої держави та кураторійні анкети, розіслані поміж поодинокі заведення, виявили багато важних закидів проти переведеної реформи. Не місце тут їх усіх вичисляти, бо й на сторінках „Діла“ було це вже реферовано. Головні недостачі реформи виявилися в програмах, що „не доросли“, то знову „переросли“ інтенцію ініціяторів реформи. Або хочби те: пересічні народні вчителі не можуть собі дати ради в V. і VI. клясах вселюдної школи, тому ці кляси назагал є „втраченими літами“ для освіти молоді. Це найкраще показується при вступних іспитах до І. кл. ґімназії, що поневолі знайшлися майже на тому самому рівні, що вступні іспити до давньої І. кляси ґімназії. Маленький прибуток у знанні історії й географії не вирівнює поганого рівня у рахунках, граматиці, опануванні стилю й т. д. а те, що учні в V. і VI. клясах не вчаться ніякої чужої мови, відбивається погано на поступах науки в ґімназії. Ум учнів невигімнастикований і через це непідготований до важких дисциплін у ґімназії. А тепер же як за чотири роки ґімназійної науки опрацювати матеріял далеко ширший у свому заложенні, ніж такий самий у давній осьмиклясовій ґімназії?

Теперішні абсольвенти нової ґімназії виявляють величезні недостачі (навіть у найкращих ґімназіях) у свому знанні в порівнанні до тих вимог, що їм ставляють „університетські“ програми нових ліцеїв. Це вже прилюдна тайна, що „кріпка“ критика цих програм неодну вже сильно підкопала в її основах, тому прийдеться латати нову. А де ще практика?

Та й сам п. І. Ю. суперечить собі, коли згадує про труднощі молоді вибирати якийсь рід ліцею, пишучи: „Ідеольоґічна структура (молоді) ще не викристалізована. Всупереч усім дотеперішнім твердженням педагогічної психольогії, треба ствердити, що в тих літах таланти й замилування людини ще не оформлені, вповні невикінчені.“ Отже питаюся, чи така реформа щаслива й доцільна?

А тепер ще кілька фактичних спростувань. Каже п. І. Ю., що „батьків і їхніх дітей огортала правдива чорна розпука, коли ці останні впродовж кількох днів без ніякої посторонньої авторитетної поради мали рішити, на який шлях життя (це є до якого ліцею) спрямувати свої кроки.“ Це стилістична пересада, бо вже при кінці квітня шкільна кураторія веліла подати до відома молоді про задумані роди ліцеїв, а коли прийшли і програми чи там тільки загальний зарис подаваних предметів у кожному типі ліцею, — то по вияснениях опікунів кляс переведено між учнями IV. кляси ґімназії анкету пробних записів, — те саме на скликаних конференціях родичів. Отже не є згідне з правдою, що „завинили в цьому замішанні автори шкільної реформи, ...шкільна адміністрація, що не створила авторитетної дорадної установи“ молоді й батькам. Як бачимо, такі доради були, навіть з підшептами, вступати до фахових ліцеїв (аґрарного, купецького, адміністративного, педагогічного й ін.), а не тільки до загальних ліцеїв. Одне правда, що спізнено трохи вирішення типів ліцеїв, але це в практиці не змінило принагідної мандрівки молоді по ріжних ліцеях, на яку й урядові психотехнічні порадні нічого не порадять. Бо щож вдіє порадня, коли в якомусь ліцеї є „нумерус клявзус“, або що мають зробити ті дівчата, що йшли за покликом своєї душі і їх не приняли до педагогічного ліцею? На щож тут психотехнічної порадні так, як у Чехії, коли молодь приневолена покищо йти до тих шкіл, у яких є місце? Отже добре подуману реформу треба би найперше перевести так, щоб молодь мала змогу свобідно записуватися до кожної школи, куди її слід, а тоді вже сповнилиб свою ролю порадні. Колиж є ограничене число одних родів ліцеїв або якийсь там тип задалеко віддалений від місця осідку родичів, то де вільний вибір звання?

Не знаю, чому п. І. Ю. твердить категорично, що „вступ до такого або іншого типу ліцею справді **витичує раз на завжди,** майже безповоротно, **шлях життя** і конкретної праці молодої людини“. Так можна говорити про фахові, але не про т. зв. загальні ліцеї, бо взагалі не появилися ще приписи, які нормують перехід молоді з одного типу в другий та у вищі школи. Сьогодні не знаємо, чи буде „велика матура“, чи „вступний іспит“ до вищих шкіл та з яких типів ліцеїв. Так як тепер стоїть справа, то вступ на університет і техніку не буде мабуть ограничений великими перепонами з ріжних типів ліцеїв. Виглядає, що буде так, як з давніх ґімназій і реальних шкіл, не без того, що кожна вища школа задержить дотеперішню практику „своїх“ вступних іспитів а бодай якісь додаткові здавки. Зрештою живемо в часах щомісячних нових законів, тому не пересуджуймо діла.

Одне виявила цьогорічна практика при здавках до ліцеїв: розподіл типів ліцеїв треба було нагло змінити й доповнити, бо цього домагалися висліди пробних зголошень. Польська й українська молодь не проявила великого захоплення фаховими ліцеями без уваги на деякий натиск згори, отже провідна думка реформи вже заломана. (Нпр. родичі нерадо привитали адміністраційний ліцей при IV. ґімназії у Львові — на що ми, українці, мабуть радо погодилисяб). Назагал (крім педагогічних ліцеїв) дирекції не ставили великих перепон при приниманні молоді, бо були навіть такі випадки, що не могли дотягнути до конечного числа 20 учнів в одній клясі. Взагалі практика виявила ріжні несподіванки в предвиджуваних ліцеях цілої держави й тому ще по феріях переведені будуть конечні корективи.

Тому українське громадянство повинно памятати, що й по феріях можна зголошуватися до ріжних ліцеїв в міру вільних місць. Навіть ті, що не здали до одного ліцею, мають право вдруге здавати вступний іспит по феріях до того самого заведення або й до іншого типу. Те саме відноситься до вступних іспитів у І. ґімназійну клясу. Тому слід ще тепер, упевнившись у якійсь ґімназії за місця, приготовляти головно сільську молодь до вступних іспитів по феріях до І. кляси ґімназії, а зокрема вже з початком року зорганізувати такі курси по містечках і селах, бо сільського елементу тепер по ґімназіях дуже мало.

Нестор Чайкевич

Моя подорож довкола землі в одному дні
або що я бачив на париській світовій виставі.

(Продовження.)

XXI.

У ВІКІНГІВ.

А.

Швеція.

Палата Швеції, ціла із залізного бетону, лежить над берегом Сени і славословить свободу, бо цілий шведський павільон, усі експонати, усі статистичні дані мають одну ціль: доказати, що вільний нарід може дійти до блискучих соціяльних умовин без насильства. „Ми від тисячу років не знаємо, що таке неволя, ми ніколи не мали в себе кріпацтва".

Норвегія.

Її палата в трокадерському парку витає нас своїми фйордами, своїм зимовим спортом, своїм деревним промислом, величавими панорамами та гарними репрезентантками норвежських жінок, які показують на собі найновіщі спортові жіночі одяги.

Данія.

Данія пишається копенгагською порцеляною — такою відомою в усіх країнах світу, але вона теж і пригадує нам зусилля данців на океанах, морях і в підбігунових околицях, а в данському виставовому кіні бачимо прегарні картини із життя Ґренляндії.

XXII.

ФІНЛЯНДІЯ.

Фінляндці вважали вказаним збудувати свій репрезентативний національний дім із дерева, що є головним скарбом цієї держави.

Підкреслюємо, що париська вистава 1937 р. вивищує дерево та однаково трактує його з залізним бетоном, який вбив колись у будівництві камінь, за залізом, і сталею. Культ дерева (ми про це напишемо обширніше) є маркантною рисою світової вистави!

Фінляндці дають в своєму „національному домі" цілу картину фінляндського життя: виховання молоді, соціяльне питання, (хто не тямить про Нурмія!), промисл, урбанізм, гарні панорами і враження якоїсь небувалої чистоти. В усіх павільонах північних країв є ви під тим враженням чистоти, це попросту в настрою тих домів, це наче вмуроване в стінах.

Ми залюбки зупиняємося в кожнім чужім краю (очевидно: тут на виставі) перед обслугою, себто національними урядовцями тих павільонів. Фінляндський павільон репрезентує жінка — гарна бльондинка, з благородним профілем, у скромній, але елеґантній темній суконці. Коли ласкава доля колись кине нас до справдішньої Фінляндії, то очевидячки побачимо там напевно і брунетки.

XXIII.

БАЛТІЙСЬКІ ДЕРЖАВИ.

Павільон Латвії, Литви й Естонії.

Балтійська трійця заманіфестувала свою політично-економічну солідарність, будуючи на світовій виставі спільний „національний дім". Входимо спершу у великий „голь", скажім прийомний сальон, де велитенський памятник ілюструє згоду трьох надбалтійських сусідів; три салі ведуть нас в три ріжні краї: Естонія показує свою різьбу, кераміку і свої дивани; Латвія і Литва своє національне мистецтво. В усіх трьох салях павільону бачимо жінок даних національностей, в їх національній ноші.

Цікаво, що всі держави, з винятком одної Німеччини, вважали, що жінка краще заступає свій рідний край на чужині, ніж мужчина, бо мужчин-урядовців не багато на виставі.

XXIV.

НІМЕЦЬКІ КРАЇ.

А.

Німеччина.

Третя Німеччина приготовила до найменших подробиць свій павільон. Цю величаву німецьку сталеву палату, закінчену високою у 54 м. вежею з німецьким орлом, розберуть по скінченні вистави і перенесуть до Німеччини, де служитиме вона опісля, як музей націонал-соціялістичного руху.

Яка характеристична прикмета того павільону? Техніка, промисл і показ штучних сирівців: Ми, німці, не маємо кольоній, себто природних сирівців, отже сирівці творимо в лябораторіях наших учених — кличе до нас майже кожний нім. експонат. В німецькому домі звертає загальну увагу мотор цепелінівського повітроплава, перегонове рекордове авто т. зв. корабельний стабілізатор. На верху будинку — величава тераса, де є теж і люксусовий ресторан.

Службу в павільоні виконують мужчини: високі ростом, бльондини з дуже суворими обличчями, які ніколи навіть не всміхаються, а музика, яка раз-у-раз відзивається, грає поважні мельодії.

Стіни прикрашують образи і знимки з життя націонал-соціялістичної Німеччини: 1. травня, зїзд націонал-соціялістичної партії, канцлер Гітлер в авті і т. д.

Б.

Дім Австрії.

Дім Австрії збудований зі скла, з прозорого скла, крізь яке видно вже здалека пишний краєвид Семерінґу. А якщо в кількох словах схарактеризуємо цей павільон, то скажемо, що Відень переніс до Парижа свої найкращі виставові вікна із Кертнерштрасе та просить „фремденферкер".

Швайцарія.

Швайцарія прибрала войовничу міну. Батьківщина Ліги Націй показує у свому домі велитенські військові світлини із маневрів та каже, що кожний швайцарець родиться вояком. Треба додати: невтральним вояком, а для не-невтральних вояків Швайцарія вже заздалегідь приготовила червоний хрест і всякого роду санітарну службу. В тім павільоні теж постійно знаємо, котра година, бо куди не глянемо, всюди вказівки незрівняних швайцарських годинників. Прегарні панорами Швайцарії та скляні тераси пригадують нам, що ми в одному із наймодерніших і найрозумніших краів світу.

Ф. АЛЯХНОВІЧ. 27

7 ЛІТ НА СОЛОВКАХ.

Серед політичних вязнів Соловок, т. зв. конт-революціонерів, є доволі великий відсоток віруючих.

Кримінальний елемент — злодії, розбишаки, проститутки — це майже самі безконфесійні. Свої розмови переплітають доволі часто своєрідними московськими проклонами, в яких збезчещують память матері. Імовірно цей проклін походить ще з часів татарської неволі і його вживали наїздники. Тоді мало воно ще хоч якунебудь ціль, бо, хоч не відповідало навіть свому змістові, то мало на меті бодай зневагу невільника. Сьогодні цей жахливий проклін має радше значіння приповідки і дуже часто буває таке, що двох приятелів, які довго не бачилися, зневажають себе взаїмно з... нагоди зустрічі. Бо значіння проклону залежить багато від інтонації голосу, з якою проклін вимовлено: висказаний грізно, провокуюче — є зневагою, висказаний приязним голосом із приязною усмішкою — може стати окликом радости, здивування і захоплення.

Революція уріжнороднила цей проклін, роблячи з нього гидке богохульство. Нова форма принялася незвичайно швидко і майже не сходить із рота совітського злочинця. В такому окруженні, при лунаючих довкруги богохульствах, шепочуть вірні свої молитви.

*

Питав я іноді знайомих священників, чи большевицька проти-релігійна агітація сильно зменшила число вірних. Завжди діставав я одну відповідь: що в містах серед молоді, особливо мужеської, справді можна запримітити вплив агітації. Зате не можна сказати цього про село. Там, не тільки що не зменшився відсоток віруючих, але навпаки — релігійні переслідування і терор скріпили віру, зродили бажання самопожертви й мучеництва. Сільське населення, за малими винятками, є релігійне і не піддається ні агітації, ні теророві.

ВИХОВАННЯ ВЯЗНІВ.

Совітське вязництво звертає багато уваги на виховання вязнів. Бо завданням совітської вязниці має бути не кара, але поправа. Головну вагу кладуть на „соціяльно-близьких", значить злодіїв, опришків, розбійників і інших кримінальних вязнів. Бо вони є буцімто жертвами давнього капіталістичного ладу і завданням нового соціялістичного ладу є ліквідація сумної спадщини давніх часів. Виховними засобами є: перш усього лекції „політграмоти" (політичного знання), себто свого роду совітського катехизму, друге — впливи „виховників", третє — „стенґазети" (стінні часописи), четверте — „красния уґолки" (червоні кутики) і пяте — це кіна, клюби, відчити, театральні вистави і інші агітаційні засоби.

„Політграмота" вбиває в затовчені, здеґенеровані лоби кримінальних вязнів поняття про клясовість, про здобичі жовтневої революції, про досяги „пятилєтки", про конституцію совітської держави.

„Виховники" рекрутуються з тих самих вязнів, але з тих, що вже у відповідній мірі набралися мудрощів „політграмоти" і своєю клясовою приналежністю дають запоруку, що будуть совісно виконувати свої обовязки, перш усього звертатимуть пильну увагу на правовірність своїх товаришів під політичним оглядом і одночасно мають за завдання слідкувати за своїми товаришами.

„Стенґазета" займається донощицтвом у письменній формі (анонімово). Є це наліплювана на стінах періодична, писана рукою ґазетка, що обговорює життя, пятнує недбайливих у праці, заохочує до „ударнічества" (праці понад норму), вичислюючи прізвища тих, що чимнебудь провинилися. Згадана форма денунціяції дає величезне поле до особистих порахунків між вязнями.

„Красния уґолкі" — це рід большевицьких капличок. Призначують на те найкращі кімнати в казаматах. У розі приміщують ґіпсове погруддя Леніна прикрашене червінню, коли нема погруддя вішають портрет. Стіни покриті „лозунґами" (гаслами). По середині стоїть стіл, покритий червоною плахтою, на нім порозкидувані, примусово передплачувані вязнями, совітські часописи.

ТЕАТР.

Мої спомини будиб рішуче тенденційні, якщо я не згадав би про культурні розваги, доступні вязням на Соловках. У першу чергу мушу згадати про театр.

Театральні вистави є — очевидно — найсильнішим агітаційним засобом. Кожна совітська фільма, кожна совітська песа мусить бути перш усього без заміту під ідеольоґічним оглядом. Тісні рямки совітської ідеольоґії — ясна річ — впливають і на теми тих творів. Такими до нескінчености розвалковуваними темами є: перш усього жовтнева революція, домашня війна (1917—1921), згодом здобутки соціялістичного будівництва, дальше шкідництво в осягненні тих здобутків, колективна господарка на села і т. д.

(Далі буде).

XXV.

БЕЛЬҐІЯ АБО НАЦІОНАЛЬНИЙ ДІМ БРИЛЯНТІВ.

Найпроворніші бельгійські і французькі детективи безупинно піклуються бельгійським національним домом. Антверпські діямантярі післали до Парижа свої брилянти вартости кількасот мільйонів франків на показ многомільйоновій міжнародній юрбі. Чорно-мармурові салі повні квітів, прегарних меблів та розкішної посудини — це европейська Бельгія. Але зараз біля неї ми входимо і в екзотичний світ, в бельгійське Конго.

XXVI.

ГОЛЯНДІЯ.

Шум морських хвиль викликаний турбіною, що порушує воду, запрошує нас всісти на голяндську корабельну лінію, а зараз побіч летунське подорожне бюро пригадує нам, що Голяндія є одною із перших країн в царині летунства.

Моряки, це завжди побожні люди і тому голяндці показують нам свій новий костел, який вони збудували в свому павільоні. У голяндській імперії, яка представлена панорамами та тубильчими виробами, пємо дуже добру індійську чорну каву, яку подає нам синьоока голяндка.

XXVII.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ДІМ.

Італійський фашизм представив в міжнародньому виставовому місті зусилля нової Італії, яка під проводом Мусолінія намагається привернути італійській нації велич давнього Риму.

Нова імперія, велитенські роботи італійців в Африці, урбанізм в Італії, промисл, техніка та величаві мистецькі твори — усе те зібране у мармурово-скляному триповерховому павільоні з великими терасами — а дивлячись із помосту кораблика на Сені, бачимо, як блестить в сяйві сонця перед італійською палатою статуя алюмінієвого їздця, що представляє ґенія фашизму.

Найцікавіший експонат — на нашу скромну думку — це перший радієвий апарат Марконія — тепер окутаний чорною крепою.

XXVIII.

ПАВІЛЬОН ПОРТУҐАЛІЇ.

Портуґальський сучасний політичний ренесанс і національна творчість в царинах техніки і мистецтва в Европі і в кольоніях та пребогатий історичний спогад тих давніх піонірів морських шляхів світу — ось в кількох словах зміст портуґальського національного дому.

XXIX.

ГРЕЦІЯ.

Кожного українця, що входить до грецького павільону, зацікавить без сумніву візантійське мистецтво. Старинні грецькі картини мають в собі життя і рух: поруч із ними церковні памятки у візантійському стилі вражають своєю стабільністю, непорушністю.

Ткацький варстат провадить в павільоні гречиня, вбрана в національну ношу — її ніс рівний з чолом як у давніх старинних статуях Геллади. Расова невмірущість нації!

XXX.

ДІМ ЮГОСЛАВІЇ.

Югославія хвалиться своєю справді величавою сучасною скульптурою, фолькльором, прегарно зложеними панорамами, які запрошують гостей до себе, та окремою ще другою деревляною палатою, в якій зібрані зразки деревляного промислу.

XXXI.

БОЛГАРІЯ.

Кажуть, що болгари мають славу на Балкані, як знамениті будівельні майстри. Національний дім збудований в болгарському стилі, а в ньому зміст життя і творчости сучасної Болгарії. Як і всі народи, так само і Болгарія намагається спровадити до себе як найбільше туристів-чужинців і тому ті світлини і панорами краєвидів болгарської землі

XXXII.

СТО ПЕРШИЙ КОСТЕЛ КАРДИНАЛА ВЕРДІЄ.

Ватиканський павільон.

Французькі католики використали паризьку виставу для ріжних католицьких маніфестацій: приїзд кардинала-леґата і державного секретаря Ватикану Пачелія був неначе коронуванням всіх тих безчисленних католицьких імпрез у Франції.

Ватиканський павільон складається із двох частин: ватиканської вистави, де зясована діяльність католицького світу, передусім на соціяльному полі, і з костела, що є 101 костелом, який збудував паризький архиепископ кардинал Вердіє за шість років свого володіння.

І цей сто перший його костел так само переповнений в неділю, як і всі інші костели Парижа та його околиць.

Ми зайшли до Ватикану, бо недармо каже приповідка: „всі дороги ведуть до Риму".

Юрій Студинський.

(Далі буде).

Гарячкова підготова до війни.

НАНКІН, ПАТ. Китайські політичні кола підкреслюють, що офіційний вибух китайсько-японської війни зовсім можливий тому, що Японія асиґнувала 400 мільйонів ен на надзвичайні видатки у звязку з воєнними подіями в північному Китаю. Далі Японія покликала під зброю 160.000 резервістів. До північного Китаю надходять безупинно японські війська з Японії і з Кореї. У звязку з військовими транспортами стримали пасажирську і товарову комунікацію на корейських залізницях.

ТІЄН-ТСІН, 3. 8. ПАТ. По триденнім бомбардуванні у Тієн-Тсіні понад 300.000 людей опинилося без даху над головою. Для них уладять понад 60 таборів. Японці сконфіскували у Тієн-Тсіні 4.000 крісів, 100 скорострілів, 300 тисяч набоїв і 5 тон ручних ґранат. Японські джерела повідомляють, що в боях під Нань-Юан втратили китайці 2.000 вбитих, 100 полонених, 4 полеві гармати і 2 літаки.

39-та китайська бриґада, що находиться в Пеі-Юані заявила, що не буде воювати з японцями. Японці роззброїли всі китайські відділи, що лишилися в Пекіні.

КИТАЙСЬКІ ВІЙСЬКА ПОСУВАЮТЬСЯ ДАЛІ НА ПІВНІЧ.

ТОКІО, 3. 8. ПАТ. Вчора над Тієн-Тсіном появився китайський літак. **Японська команда сподіється налету китайських літаків, що мають свою базу в Пао-ТінґФу, де китайські війська займають зміцнені становища. Китайські війська гарячково підготовляються до війни у провінції Шансі. 13-та китайська армія,** що вирушила з м. Та-Тунґ (північна частина провінції Шансі) **заняла вчора вечором Калґан, столицю провінції Чагар та обєдналася з військами ґен. Лю-Ю-Мінґа,** військового ґубернатора Чагару. В останніх двох тижнях до Тієн-Тсіну виїхало 22.000 гарматчиків та японських летунів. 7-ма японська дивізія підготовляється до виїзду до Китаю.

Нанкінські війська далі йдуть на північ і вже находяться у віддалі 16 км від Лію-Ліго, де розтаборилися японці.

К. ЧАПЕК.

Папузячий процес.

У каварні судових репортерів зявився одного дня дивний чоловік. Називався він Галена і ніхто не знав з чого він властиво живе. Говорив він про себе, що не скінчив правничих студій, але має зате окремі здібності. А саме, вміє він „винюхувати" найбільш емоційну сензацію, наслідувати підсудного, оборонця і свідків та виголошувати знамениті промови.

Коли судові репортери ствердили, що він справді має такі здібності, ввійшли в постійний звязок із ним. За кожну шпальту мав він дістати т. зв. судову таксу, і за окремі щасливі випадки додаткову нагороду.

Довший час все відбувалося в найкращому порядку і читачі мали змогу насолоджуватися щодня новою сензацією. Одначе одного дня...

Одного дня появилася в шістьох часописах така нотатка:

„Один старий парубок ворогував від довгого часу зі своєю сусідкою, поважною вдовою. Парубок купив собі папугу і навчив її, щоб на вид сусідки викрикувала: „Фурія! Фурія!" Вдова внесла скаргу до суду про зневагу чести. Суд признав, що підсудний осмішив прилюдно позовницю і засудив його на 14 днів арешту та на заплату судових коштів."

Кілька днів пізніше дістали всі часописи такий урядовий комунікат:

„Міністерство домагається вияснення, перед яким судом відбулася розправа за зневагу чести. Вирок неважний, бо інкримінованих слів ужив не підсудний, тільки папуга. Крім цього не доказано, що згадані слова торкаються позовниці. Тому мінітерство хоче ствердити, який суд розглядав згадану справу, щоб почати відповідне слідство."

— Чоловіче, алеж ти нам досолив! — бідкалися зібрані того вечора в каварні репортери. Галена був обурений: — Мій присуд неважний? Отже докажу, що так не є.

З великого жалю Галена впився. Відтак велів подати собі аркуш паперу й написав величезний меморіял, в якім доказував, що присуд справедливий. Бо нема сумніву, що підсудний виховав свою папугу тільки тому, щоб образити свою сусідку. Папуга не була підметом діяння, тільки інструментом у руках підсудного.

Цей меморіял написаний у знаменитій формі вислав Галена до міністерства.

Очевидно не дістав відповіди, що його невимовно прибило. Бідолаха змарнів і зовсім щез із товариського життя. Не бачили його цілі тижні. Аж одного дня знову зявився, веселий та радий, і заявив:

— Скарга проти мене вже знесена. То була робота! Просто годі повірити, щоб стара жінка була така ввічлива.

— Хто, що? — запитали хором репортери.

— Отже я купив собі папугу, — заявив Галена. — Я навчив її слів: Фурія! Відьма! Вуличниця! То була робота! Але тепер маю з папугою клопіт. Та ідіотка не хоче рішуче ображувати моєї сусідки. До всіх без виїмку кличе постійно: Фурія, вуличниця! — тільки до неї ні! Думаю, що робить те зі злоби.

Галена випив душком пиво і говорив дальше:

Я мусів схопитися іншого способу і як тільки побачив я стару жінку то відчиняв нагально вікно:

— Ти фуріє, ти вуличнице! — кричала моя папуга.

Та тепер станьте і дивуйтеся: стара усміхнулася і заговорила:

— О, мій Боже, яке це миле сотворіння!

Чотирнацять днів мусів я переконувати її, заки вона рішилася внести проти мене скаргу. Одначе я мусів приректи їй згори, що сам платитиму всі кошти процесу.

Галена затирав із радости руки:

— Тепер побачите, чи мій присуд був справедливий, чи ні.

До дня процесу був Галена дуже схвильований і нетерпеливий. Перед судом гідно поводився. Виголосив нагальну промову проти себе, покликав на свідків всіх мешканців дому на обставину, що образа була дошкульна, прилюдна й у висліді домагався гострої кари. Старий добродушний суддя погладив бороду і заявив, що мусить переслухати папугу. Тому процес відложили.

На чергову розправу привіз Галена зі собою папугу. Птах глипнув здивований на секретарку й заверещав на ціле горло:

— Ти фуріє, ти вуличнице!

— Це мені вистачає — заявив суддя — на підставі зізнань папуги бачу, що образливі слова торкалися не тільки позовниці.

Папуга глипнула на нього й зверещала:

— Ти вуличнице!

— Крім цього ясно, — говорив далі суддя, що папуга вживає інкримінованих слів до всіх осіб без ріжниці полу. Отже не можна ствердити заміру образи.

Галена зірвався, якби його гадюка вкусила.

— Високий суде! — протестував — образа полягала в тому, що я відчинив раптом вікно в менті, коли переходила позовниця...

— Відчинення вікна є без сумніву підступом, одначе не є образою. Не можу вас засудити за те, що ви відчиняєте вікно. Я приневолений проголосити звільнюючий присуд.

— Високий суде, зголошую апеляцію! — крикнув обурений Галена, схопив клітку з папугою і вибіг зі салі.

Не знаю, чи Галена справді апелював, одначе знаю, що щез в невиясненний спосіб, якби його земля проковтнула. Тут, то там бачили його як сновидався по вулицях і голосно щось зі собою говорив. Чув я, що час до часу посилав до міністерства палкі меморіяли п. н. „Папузячий процес". Судовим репортерам не доставляє матеріялу, імовірно тому, що стратив уже віру в закон і справедливість.

Тільки освітою, культурою і вихованням здобудемо кращу долю. Не жалуймо датків на скріплення освітних змагань.

ПРАВНИЧА СТОРІНКА.

Памятаймо про відпочинок для людей праці.

Ще два-три місяці і закінчиться той вдячний час, коли виснажені уми та спрацьовані руки можуть зажити дрібку відпочинку, що їм самим уже законом належиться. Всі знаємо, що наше громадянство передусім живе з праці. Такими справами, як винагородою, часом праці, її гігієною, охороною, відпочинковими відпустками ми найбільше цікавимося. Тому то в черговій статті з тієї ділянки писатиму про важливіші питання звязані з проблемою відпочинкових відпусток для умових і фізичних робітників, що її нормує окремий закон із 16. травня 1922. р. та виконний розпорядок міністра праці і суспільної опіки, виданий у порозумінні з міністром промислу і торговлі з 11. червня 1923. р.

ПРАВО КОРИСТАТИ З ВІДПУСТКИ.

Всі працівники, заняті на основі договору праці у промислі, гірництві, торговлі, комунікації і перевозі, по шпиталях, установах суспільної опіки та публичної ужитковости і по всіх інших заведеннях праці, хочби й необчислених на зиск, якщо лише дають працю наємним робітникам, байдуже чи ці заведення є державною чи приватною власністю, мають право користати кожного року з платної відпустки. Закон не відноситься лише до тих сезонових підприємств, що працюють коротше ніж 10 місяців та до тих ремісничих заведень, що затруднюють чотирьох або й менше робітників.

Закон у 1-ій статті каже виразно, що робітник **має право до відпустки**, але нема позитивного припису, що, мовляв, власник заведення праці **мусить сам** таку відпустку працівникові дати. Тому то робітник повинен добиватися відпустки, бо в протилежному випадку не матиме права домагатися винагороди за невикористану відпустку. Не можна під ніяким оглядом єднати відпусткового часу з часом виповідження праці, себто працедавець не може домагатися від умового працівника використати відпустку в часі тримісячного виповідження праці. Коли робітник набув право до відпустки по році праці, або з початком кожного календарного року, якщо працює довше ніж рік, тоді працедавець виповідаючи йому договір про працю у законному речинці (14 днів або три місяці) не може домагатися, щоби робітник в тому часі користав одночасно з відпустки. За відпустку мусить йому працедавець заплатити незалежно від винагороди за протяг часу, на який розтягається виповідження праці.

Коли робітник сам добровільно розвязав договір праці перед часом, що дає йому право дістати відпустку, хочби і внаслідок недуги, не може домагатися окремої винагороди за відпустку. Працедавець не може завернути робітника з признаної йому вже відпустки. Колиб навіть робітник не погодився на перерву відпустки та не вернувся до праці на домагання працедавця це не може бути підставою до негайного розвязання договору праці без законного виповідження.

УМОВИНИ ДО ВІДПУСТКИ.

Право користати з платні 8-денної відпустки прислугує тим фізичним робітникам, які в одному підприємстві працювали без перерви цілий рік. По трьох роках неперерваної праці робітник набуває право до 15-денної відпустки. За відпусткові дні слід уважати календарні дні, починаючи від останнього дня праці.

Малолітні робітники (від 15—18 літ життя) користають по році з 14-денної відпустки. Те саме торкається учеників і термінаторів, хочби й у тих підприємствах, які мають 4 або й менше учеників.

Усім робітникам, які працюють **умово**, прислугує право до двотижневої відпустки по шести місяцях неперерваної праці, а до одномісячної відпустки по році неперерваної праці.

Не можна вважати перервою у праці недугу робітника, недіяльність внаслідок нещасливого випадку або покликання робітника до військових вправ.

Вимога перепрацювати повний рік, щоби придбати право до відпустки, відноситься тільки до першого року праці (першої відпустки), бо в кожному черговому році робітникові прислугує право до відпустки уже незалежно від протягу перепрацьованого часу.

Не належиться винагорода за невикористану відпустку тоді, коли робітник перед кінцем календарного року **не домагався** тієї відпустки від працедавця. Якщо умовому робітникові виповіли договір праці при кінці календарного року і час виповідження кінчається в черговому календарному році, тоді умовий робітник набуває право до відпустки теж у цьому черговому році. (За що відпустку треба йому — ясна річ — заплатити).

Одначе справа винагороди за втрачену відпустку плутається внаслідок нераз суперечних зі собою оречень Найвищого Суду, як ось нпр. з 17. березня 1932. р., де кажеться, що робітникові належиться заплата навіть тоді, коли він відпустки не домагався. Одначе доцільнішою булаб перша постанова, що робітникові мусіли́б відмовити відпустки, щоби він мав право до грошевої нагороди, розуміючи слушно, що відпустка є на те, щоби відпочати, а не заробляти на ній.

Право до відпустки тратить робітник тоді, коли сам розвязав договір праці або коли працедавець розвязав договір праці з мотивів, що дають йому право звільнити робітника негайно без виповідження праці й без відшкодування. Право до винагороди за час відпустки тратить робітник теж тоді, коли виявиться, що він підчас тієї відпустки працював заробково в іншому заведенні.

ВИПЛАТА ВИНАГОРОДИ ЗА ЧАС ВІДПУСТКИ

4. стаття згаданого закону постановляє ясно, що робітникові належиться за час відпустки така винагорода, що її він дістав би, якщоб тоді працював. Колиж працю відбирають на т. зв. „акорд", тоді заплату за відпустку обчисляють на основі пересічної винагороди за три місяці, що попереджують відпустку.

Практично це виглядає так: за нормальну винагороду, що робітник дістає за час відпустки, слід уважати при заплаті за години або дні праці платню у висоті такого заробітку, що припав би робітникові, колиб він тоді працював з узглядненням змін у днях (свята) і платні. Звичайно дають працедавці відпустки робітникам починаючи від дня, в якому припадає виплата. Коли така виплата припадає на суботу, тоді 8-денна відпустка числиться так: неділя, понеділок, вівторок, середа, четвер, пятниця, субота, неділя — себто якраз 8 днів, але заплата належиться тільки за 6 днів, бо тільки тих 6 днів робітник був би працював.

При системі акордової винагороди, преміевої, або винагороди в постаті відсотків від обороту (кельнери, фризієри) заплату за час відпустки обчисляють на основі пересічного заробітку робітника за останні три місяці, що безпосередно попереджують відпустку. Щоб устійнити в таких випадках пересічний заробіток, що припадав би на один день відпустки, треба обчислити ввесь заробіток за всі робучі дні протягом трьох місяців перед відпусткою і поділити його через кількість тих днів, що припадають протягом цих трьох місяців.

ДАЛЬШІ ПОСТАНОВИ ЗАКОНУ.

Відпустки повинні бути використані бодай на 50 проц. в часі між 1. травнем і 30. вереснем; лише в деяких випадках міністр суспільної опіки може устійнити це відсоткове відношення інакше, як у будівельному промислі, що є несезоновим, в заведеннях направи рільних машин, у всяких літнисьокових заведеннях, шпиталях, цукорнях і т. д.

За **умових робітників**, яким прислугує одномісячна відпустка по році неперерваної праці, слід уважати: 1) всіх тих, які сповняють обовязки адміністраційні і надзірні, якщо вони не виконують фізичної праці (управителів, інтендантів, працівників руху, себто інжинірів, техніків, майстрів, начальників магазинів, штигарів та експедиторів; 2) всіх тих, які сповняють канцелярійні, рахункові, писарські, рисункові та калькуляційні обовязки; 3) всіх тих, які сповняють купецькі обовязки (продавці крамничні і книгарняні, що покінчили професійну або середню школу та відбули приписану практику, дрогеристи, фармацевти, скарбники, диспоненти, комівояжери (продавці, що подорожують) та аквізитори); 4) мистців (актори, малярі, різьбарі і т. д.); 5) всіх тих, які творять лікарський персонал.

Цікаве, для них усіх по році праці закон передбачує тільки один місяць відпустки. Нема ніде згадки, кільки належиться робітникові по 5-х, 10-х чи 15.х роках служби. Не слід рівняти усіх тих умових робітників з державними урядовцями, для яких окрема службова прагматика передбачує по році служби **4 тижні** відпустки, по 10-ох роках 5 тижнів, а по 15 літах 6 тижнів. Власник приватного підприємства чи заведення праці, який підлягає законові про відпустки для робітників, занятих у торговлі і промислі **може** дати по більшій кількости вислужених літ довшу відпустку робітникові. Із чисто громадянських та людських оглядів він навіть **повинен** таку довшу відпустку дати, не оглядаючись на закон, який окреслює тільки мінімум, що належиться робітникові, але це вже його добра воля.

Евген Ткачук,
підінспектор праці.

Заборона вивозу пшениці і жита та їх перемелювання.

Рада міністрів видала розпорядок 26. м. м. (Денник Законів з 29. м. м. ч. 57 поз. 451) зі забороною вивозити з польського митного простору пшениці, жита, продуктів їх перемелювання, вівса та всяких грисів. Міністр промислу і торговлі в порозумінні з міністром хліборобства та міністром внутрішніх справ зможе дозволити на вивіз збіжжа та їх продуктів і устійнюватиме умовини, на яких ці дозволи будуть видавані.

Міністр внутрішніх справ устійнив розпорядком з 23. м. м., що перемелювання пшениці не підлягає ніяким обмеженням. Жито можна перемелювати лише на таку муку: 0—50%, 0—65%, 50—65% і разову 0—95%. Пекарні і до консумції можуть вживати лише житної муки згаданих родів. Пекарні можуть випікати лише однорідне печиво (пшеничне, житне) або мішане (пшенично-житне). Печиво, крім булок, повинно бути означене назвою муки, з якої його вироблено (житній питльований 65%, пшенично-житній хліб). Житної муки 0—50% можуть вживати промислові підприємства лише до печення мішаного печива. Пшеничне і пшенично-житне печиво можна означувати спеціяльними назвами нпр. куликівський, моравський хліб і т. п. Перемелювання жита для військових потреб і на експорт не підлягає ніяким обмеженням. Зберігання постанов цього розпорядку контролюватиме повітова влада загальної адміністрації. Тому може домагатися вияснень від осіб і заведень, що займаються перемелюванням жита на промислові цілі, торгують житньою мукою, перетворюють її у промислових цілях на печиво і споживчі артикули та мають на складі житну муку й інші споживчі артикули з житної муки. Влада має вступ у присутности власника заведення або уповажненого заступника до згаданих промислових і торговельних заведень та складів. Мішки з мукою повинні мати пльомбу й етикету з написом млина, роду муки з означенням відсоткового перемелення і поданням призначення (на експорт або для війська). За нарушення згаданих постанов загально-адміністраційна влада (староства) може покарати гривною до 3.000 зол. або арештом до 6 тижнів і конфіскатою збіжжа, муки чи печива.

Чи обнижка комірного

ОБОВЯЗУВАТИМЕ ДАЛІ?

Делегація льокаторів вибирається до президії ради міністрів, мін. скарбу і мін. внутр. справ, щоб обнижка комірного від 10 до 15% для менших помешкань обовязувала далі. Делегація зясує компетентним чинникам необхідність затримати обнижку комірного тому, що нічого не чувати про скасування спеціяльного податку від платень, бо саме з його введенням від 1. грудня 1935 р. обнижено комірне для менших помешкань.

СТОРІНКА БЕЗ ПОЛІТИКИ.

Що може циганська музика.

Кляра Вард була донькою американського мілюнера. Був час, коли вона плавала в розкошах та своєю красою чарувала Америку й Европу. А проте померла вона недавно в крайній нужді звичайною прошачкою. Ось її історія:

Князь Шімей, посвоячений із королівським родом Бельгії, який саме кілька днів тому помер, рахуючи 79 літ, підчас своєї гостини в Америці пізнав Кляру Вард, полюбив її та небаром одружився з нею. Обоє молоді повернулися до Бельгії, де молода, вродлива й багата американка звертала на себе особливу увагу мешканців Остенди.

Вони бували в гостинах у найзнатніших родинах, князів та графів. Раз якось вибрались вони разом із цілим товариством до одної каварні, де грала циганська орхестра. Кляра Вард побачила тоді провідника орхестри Ріга Янчі й зразу розкохалась у ньому. Орхестра грала саме якийсь тужливий циганський роман. Молода американка, якій вперше довелось почути циганську музику, слухала, наче зачарована. Коли капеля перестала грати, вона поцілувала Ріга Янчі.

Миттю счинилось у каварні замішання. Кляра не могла відійти від орхестри. Чоловік зараз-же зірвав із нею, що їй було в той час зовсім байдуже. Вонаж сама мала величезне багатство. Небаром розвелася з чоловіком та віддалася за романтичного цигана. Молоді поїхали в подорож до Рівієри, а відтак Ріго Янчі повіз свою дружину до вітчини, де Кляра Вард замешкала в малій, нужденній хатині, проводячи весь час між циганами. Її поява викликала в циганському таборі зрозумілу сензацію. Небаром поїхали вони обоє в подорож по Европі, де Ріго Янчі виступав із своїми власними концертами, які й мали великий успіх з огляду на його дружину, б. княжну.

Усеж таки згодом стали між недібраним подружжям вибухати сварки. Кляра Вард покинула цигана й поїхала до Америки. Вона була певна, що мама, в якої вона була единою донькою, прийме її радо. Одначе мати її виреклася та відмовила їй всіх прав до маєтку.

Кляра повернулася назад до Европи, де на Рівієрі пізнала якогось італійця та втрете віддалася за нього. Але й це подружжя тривало коротко. Вона розвелася й з того часу стала щораз то більше скочуватись на дно упадку й нужди, а далі вийшла на прошачку, якою і померла.

Цілющі повітряні купелі.

Вже віддавна відомий добродійний вплив повітря на організм людини. Також досліди виказали, що народи, які не вживали одягу, ніколи не хорували на чахотку та інші грудні недуги, а появилися вони в них щойно тоді, коли цивілізація впровадила в життя тих народів наш щільний одяг.

Шкідливий вплив щільного одягу можуть частинно направити повітряні купелі, головно у звязку зі соняшними. В теплі дні, навіть коли хмарно, можна їх вживати також на свіжім повітрі, головно, коли дана особа вже трохи привикла до повітряних чи соняшних купелів та загартована.

Незагартовані особи, а також підчас холодніших пір року, можуть брати повітряні купелі з огрітій і добре перевітреній кімнаті. Можна їх брати і вдень і вночі, одначе найліпше вдень в соняшному світлі.

При ужиттю повітряних купелів треба рухатися, щоб уникнути перестуди, а по повітряній купелі вбратися, вийти на прохід, або піти на годину до ліжка.

Крім спеціяльних повітряних купелів треба взагалі вважати, щоби не носити одягу з такої матерії, що тяжко перепускає повітря; не треба вживати штучних, непропускальних капелюхів та ґумових кальошів. Теплою порою добре ходити хочби коротко босо, або замісць звичайної обуви носити сандали.

Для хорих на затяжні грудні недуги та інші затяжні недуги, на літні помешкання знаменито надаються колиби, які будують в горах пастухи, чабани; в таких колибах маємо весь час продув свіжого повітря, який часом може незвичайно цілюще впливати на скорілий орґанізм. При тому не треба перебільшено боятися простуди. Заграницею вже давно ставлять такі колиби для хорих в горах, садах, ґородах і дуже хвалять цей спосіб лікування.

Повітряні купелі мають тому лікувальну силу, що повітря має змогу діяти на велику поверхню нашої шкіри; це дає їй змогу віддихати свобідно, оживлює в ній кровообіг, що має дуже додатній вплив на здоровля цілого організму. Теж ріжного роду проміні, з поміж яких багато має сильну лікувальну міць (нпр. позафіолетні проміні) має змогу впливати на велику поверхню нашого тіла.

—o—

Подружжя при помочі радія.

Англійська преса повідомляє про два черговi подружжя, до яких довело кохання на хвилях етеру. В полудневій Африці жив власник копальні золота, Гарольд Бонтей, що був запаленим радіоаматором, ба навіть сам зладив собі радіоприймач. Раз якось почув він чарівний голос англійської спікерки, який йому так дуже подобався, що він вирішив за всяку ціну віднайти його власницю. Біда лише, що його радіоприймач не мав скалі з означенням міст і він не знав, яку стацію відбирає. За три тижні приїхав він до Льондону, куди привіз зі собою свій приймач та заінсталювавши його в одному готелі, став по черзі ловити всі англійські стації.

Треба було одначе пеха для закоханого багатиря, бо спікерка саме виїхала була на відпустку й цілий місяць не відзивався її чарівний голосок у голоснику радіоприймача.

Щойно по місяцеві невдалих спроб повелося Бонтеєві зловити її голос і ствердити, що це стація в Ліверпулю. Мерщій поїхав він до того міста й пішов до висильні. Правда, не хотіли його впустити, але від чого гроші? При помочі хабаря перекупив Бонтей сторожа й довідався про адресу спікерки. Зайшовши до неї, розказав про своє кохання. Зворушена спікерка приняла освідчини мілюнера й поладнавші шлюбні формальности, виїхала до Африки, де веде в розкоші спокійне життя біля чоловіка.

Другий випадок, який теж покінчився подружжям, трапився в Сен Люї між багатим промисловцем Юрієм Вабешом, та вродливою Вірґінією Ледіс, що мешкала ген, на далекій півночі в Канаді. Там її брат був поліцаєм, що мав власну висильну короткохвильну стацію.

Коли брата не було дома, молода Вірґінія навязувала часто розмову з Юрієм Вабешом, який теж мав таку власну стацію, а який довгий час не знав, що говорить з жінкою. Колиж раз якось догадався, з ким має діло, так сподобав собі альтовий голос Вірґінії, що намовив її повінчатись із ним. Згодом поїхав по неї в Канаду та привіз звідтіль для себе дружину.

—o—

ЗВІРІ НА ПРОДАЖ.

Щасливі, що мають нагоду відвідувати світову виставу в Парижі, можуть, користаючи з нагоди, оглянути ще одно небуденне явище: великий „склад звірят", що міститься в окремому будинку трьохповерхового „Ля Самарітен", а з окрема відділ „продажі звірів". Грошевий оборот 100 мілюнів франків річно доказує промовисто, яка велика кількість звірів приміщена в тому звіринці, що приміщений в самому серці Парижа. Пожива для всіх тих звірів коштує денно 5 тисяч франків.

В цій несамовитій менажерії можна найти ріжні роди звірят, починаючи від птахів і кінчаючи на велитенських гадюках, крокодилях та алігаторах.

Найбільший попит мають птахи. Ріжного роду співаки: канарки, папуги, какаду й колібри розходяться по світі у кількости 20.000 штук місячно. Буває і таке, що нераз забракне бажаної птахи, тоді можна зробити замовлення на майбутнє й ніколи нема місця, щоби клієнт відійшов з нічим.

В іншому відділі ведуть крім продажі ще й окрему годівлю птахів. Складні апарати випродуковують тижнево дві тисячі курят. Вони залишаються так довго в окремих огрівальних приміщеннях, аж наберуть потрібної до продажі ваги.

Находяться купці на ріжні малпи, лиси, золоті рибки, камелеони й жаби, і то не тільки люди, які бажають заспокоїти свої часто пусті й дивоглядні забаганки, але велика скількість тих звірятох іде до ріжних лябораторій та досвідчальних інститутів. Тисячі білих мишей мандрує річно до інституту Пастера.

В одному з найтепліших відділів „Ле Самарітен" продають навіть їдовиті гадюки. Звичайно продають їх коло пять штук місячно, причому три йде до цирків та менажерій, а дві купують заздрісні чоловіки. Бо одного разу якось один незвичайно заздрісний чоловік купив велику гадюку, що сповнювала в його хаті обовязки сторожа зальотної жінки. Цей приклад найшов згодом багато наслідників. Врешті багато нешкідливих гадюк купують до складів з овочами на загладу щурів.

Хто найбільше злоститься?

Незвичайно цікаву розвідку написав один американець на прізвище Карльсон. У цій розвідці він розглядає ріжні причини людської злости. На підставі власних дослідів і обсервацій у ріжних краях над причинами злости, він приходить до висновку, що однаково серед усіх рас, всіх народів найбільший нахил до злости мають завжди жінки. Вони все найскорше попадають у лихий гумор. Жіночий пол, особливо від 40—60 літ легко хвилюється і скоро злоститься. Щодо білої раси запримітив Карльсон що особи з темним волоссям виказують багато більше злосливости, як люди з ясним або каштановим волоссям. Також синьо- і сіроокі скорше хвилюються як люди з темними очима.

—o—

Жінки у найдавніших часах

Вже від найдавніших часів жінки прикладали велику вагу до елеґантности та прикрас, які збільшували їх красу та принади. Так наприклад із розкопок знаємо, що жінки у камяній добі носили гарні тіщі. Жінки племен, що тому 250 століть жили на землях нинішньої Франції та північної частини Іберійського півострову носили обуву прикрашувану у френзлі, а на шиї та раменах носили прецизно виконані нашийники і бранзолетки.

Звичайно нашийники з камяної доби були зроблені з мушлів, деякі покриті перловою масою — напевно морського походження. Це доказує, що торговля в тих часах уже розвивалася а „товар" постачали мандрівні купці.

Підчас останніх розкопів у Мезопотамії знайшли в гробницях предмети, які дають нам деякий образ вибагливости і зальотности жінок, що жили тому 8.000 літ. Тодішня мода казала носити довгі шпильки до волосся зі золота або срібла, а головкою дуже гарно цизельованою у цвіти, листя, мотилі, вужі і т. п.

На перстенях були вириті знаки, певно імя та назвище власниці. Вкінці знайшли й клямри до поясків по мистецьки виконані, із шляхотних металів. Елеґантні жінки Вавилону вживали заліза до фризування волосся, про що говорять написи з тих часів.

Мали вони до послуг невільниці, які їм робили перфуми, пахучі олійки, шмінки. Навіть помадки до фарбування уст і пензлик до зарисовування луків брoв були вже в щоденному вжитку сторинної Халдеї. Жіноча біжутерія була дуже ріжноманітна. Тяжкі нараменники зі срібла, золота або золоченої бронзи прикрашували рамена а також ноги у кістках. Дорогі перстені носили на пальцях рук і н. г. Величезні ковтки звисали з ух майже на рамя та нашийники з кораликів, із золота та кришталю, а також нагрудники з емблемами божків.

Безчисленні документи, які творять папіруси знайдені в долині Нілю, описують якнайдокладніше як жили та проводили час княжни і знатні жінки Єгипту. Життя своє вони майже виключно присвячували журбі за одяг та щоб заховати свіжість і красу. В їх гробницях віднаходжували усе, чого вживала небіжка за життя, отже: пильнички і приладдя до вигладжування і полірування вігтів, маленькі урни з найріжнішими шмінками, мініятурні флякони на перфуми і т. д.

Із багатьох гороглифів пізнаємо докладно життя красуль в часів фараонів. Кожні нові розкопи виявляють нові предмети, з яких пізнаємо подробиці жіночого одягу і понкрас минулих часів.

Митрополича катедра княжого Галича віднайдена.

СЕНЗАЦІЙНИЙ ВИСЛІД РОЗШУКІВ Д-РА Я. ПАСТЕРНАКА В КРИЛОСІ.

Недавно принесли ми вістку про незвичайно цінні знахідки підчас розшуків д-ра Пастернака у Крилосі. Дістаємо від нашого визначного археольога листа, в якому він повідомляє нас про дальші висліди своєї праці, яка увінчалася справді сензаційними успіхами.

Вістка, що її нам д-р Пастернак переслав справді сензаційна, бо торкається найбільших наших памяток княжої доби. Про свої успіхи праці пише д-р Пастернак таке:

„Отже мені справді пощастило найти остаточно довго пошукувану найбільшу святість, а водночас і найбільшу святиню Галицько-волинської держави, митрополичу катедру княжого Галича (тепер Крилоса), побудовану князем Ярославом Осмомислом у пол. XII. ст., що про неї від 1255. р. слух і слід був загинув. Була це на ті часи, а навіть і на теперішні умовини, величезна будівля (32.5×37.5 м.), яка своїми розмірами майже вповні дорівнювала Соборові св. Софії у Києві (34×39 м.). Мала вона три апсиди, ціла була розмальована фресками та крита грубою оловяною бляхою. Щасливо збереглася ще в одному місці долішня частина фронтового муру з величезних бльоків білого тесаного каменя, з якої видно, що цілість мусіла колись викликувати справді імпозантне враження, тим більше, що катедра була висока: в низу була церква, а над нею, на її склепіннях твердиня, останнє прибіжище в разі крайньої небезпеки.

Після відкриття цілих вже обводових мурів катедри приступаю тепер до відслонення ще цього року вівтарної частини храму.

Відкриття княжої катедри набрало незвичайного розголосу у найширшій околиці Крилоса, головно між селянами, які цілими громадками масово відвідують розкопи. Напливає теж інтелігенція з усіх сторін краю, зорганізованими групами й одинцем. Та найбільший підйом і зацікавлення є у місцевого населення, яке нетерпляче очікує приїзду Митрополита".

Загроза французько-японського конфлікту?

Між військовими французькими та японськими частинами трапилися були непорозуміння, які можуть мати поважні наслідки. Французька опінія приняла з вдоволенням вислови співчуття зложені японським ґенералом Катсукі, командантом японської армії в Північнім Китаю у звязку з конфліктом між японськими відділами і французькими вояками.

Не зважаючи на те, що французька преса намагається надати цілому інцидентові малозначність і що японсько-французькі взаємини все ще якнайкращі, інформації з Тієнсіну подають, що французькі відділи, які виконували охоронну службу французької концесії, поробили всі оборонні приготування. Французькі відділи окопалися.

Міжнародній міст від сторони франц. концесії обставили скорострілами. Крім цього доступу боронять позви. Французькі часописи пишуть, що ці оборонні засоби підприняли тільки тому, що японські війська уставили на березі ріки Гейго, яка відділює франц. концесію від решти міста, гнізда скорострілів, скермовані на французьку концесію.

Нарада мін. Бека з кн. Кенту.

В понеділок приїхав до Ланьцута кн. Кенту з дружиною. Ординат гр. А. Потоцький приймав гостей бенкетом, підчас якого пригравала замкова орхестра в галевих одностроях. До Ланьцута приїхав польський амбасадор у Вашинґтоні гр. Ю. Потоцький (брат ордината) зі сином та багато інших польських ґрафів і кн. Ліхтенштайн з дружиною з Чехословаччини. У вівторок приїхав до Ланьцута мін. Бек з дружиною, львівський воєвода А. Білик і британський шарже д' афер з Варшави. Тому здогадуються, що мін. Бек вестиме політичні наради з кн. Кенту. Орган польських монархістів „Ґлос Монархістув" пише, що кн. Кенту буде королем Польщі.

Україніка в англійській пресі.

В квартальнику „Істерн Чорчес Квортелі" (липень 1937) появилась обширна стаття д-ра В. Ю. Кисілевського на тему „Українська католицька церква і її місія". До статті додано фотографію Й. Е. Митрополита Андрея Шептицького. На підставі історичних фактів вказує автор на становище й на місію української католицької церкви у східній Европі.

„Юніверс", „Теблет" і інші часописи подали опис величавої літургії відправленої в церкві св. Патрикія в Льондоні, в дні 2. липня, в українському обряді, шістьома неопрезвитерами, які задержалися кілька днів у Льондоні в переїзді до Канади.

Про масові арештуваня на Україні подає дальші відомости „Дейлі Телеграф" (і інші часописи) з 22. 23. 24, 26 липня. Цим разом, як пише кореспондент згадного часопису, попалося редакторам большевицьких часописів на Україні, а також переведено „чистку" в комісаріяті фінансів. Там арештовано крім самого комісаря Райкіса також і його заступника і цілий ряд урядовців, яких московська преса називає „бандою ворогів народу".

(Укбюро, Льондон.)

Після меншиневого конґресу в Льондоні.

З нагоди меншиневого конгресу в Льондоні, англійська преса помістила низку статтей на ті теми, звертаючи увагу на велике значіння для Европи меншиневого питання.

Ще підчас конгресу помістив **„Дейлі Телеграф"** (з 14. липня) довгу статтю Віктора Ґордона Ленокса, **„Чи европейські меншини збільшують небезпеку війни? — Конференція буде обговорювати в Льондоні їхні скарги"**. До статті додана мапа східної та середної Европи з зазначенням тих держав, які є звязані меншиневими договорами.

Той сам **„Дейлі Телеграф"** подає дня 16. липня дальший звіт з нарад конгресу меншин, як також зміст принятих резолюцій.

„Таймс" з дня 15. липня подає дуже точний звіт про сам конгрес, особливо зміст промови льорда Дікінсона, почесного члена конгресу. Стаття звертає увагу на критику системи Союзу Народів у вирішуванні меншиневих справ та цитує резолюції, приняті конгресом в тій справі.

Л. ІНФЕЛЬД 4

КЕМБРІДЖ.

(Докінчення).

IV. СТУДІЇ Й НАУКОВА ПРАЦЯ.

Студентові не вільно займатися ніякою зоробітньою працею. Навіть лекції принципово заборонені. Нічого дивного, що в таких знаменитих умовинах талановитші зі студентів працюють дуже інтенсивно й видатно. Кожне мешкання в каледжі має подвійні двері й якщо вони причинені, значить, що або студента нема дома, або є та не бажає собі відвідин. Загально принята умовина, що не годиться увійти й перешкоджати йому в праці. Науковий рівень осяганий студентами, рівень іспитових питань загально дуже високий. Період студій триває три роки, після чого студент по двох іспитах (із кінцем першого й третього року) дістає титул „bachelor of arts" (B. A.), що відповідає нашим маґістеріям. Іспити є тільки письменні і практичні, нпр. виконання вправи. Нема устних іспитів. Праці виконують рішуче самостійно, а відписування, стягання, виручування чужою працею є рішуче невідомі й непрактиковані. Можна мати сумніви до цієї системи англійського навчання. Можна скептично дивитися на її доцільність і на змогу трансплянтації на наш ґрунт. Проте одно зовсім певне. Система самостійної праці, невідписування, неблягування є напевне зразком, що заслуговує на наслідування. Вже в нижчих і середніх школах консеквентно проведена ця система. Хто в нас колинебудь учив або брав участь підчас іспитів у середніх і вищих школах, знає, скільки інвенцій вимагає контроля самостійности, створення умовин, у яких справді праця є свідоцтвом індивідуального зусилля. Основна поправа в тому напрямку, призвичаєння до самостійної праці повинні творити важний виховний постулят нашої школи. Другою замітною суттєвою прикметою є короткотривалість студій. Назагал не можна повторяти іспитів. По трьох, а найвище по чотирьох роках треба дістати диплом, або взагалі його не дістають. Невідома тут інституція старих і „залізних" студентів, на жаль, така буденна в нас. Ясне, що в тому напрямку не можемо наслідувати Кембріджу, бо не можемо забезпечити студентові таких умовин праці, які він тут має. А то (як я вже згадував) в Анґлії Кембрідж і Оксфофрд творять під цим оглядом виїмок, а організація інших університетів (нпр. у Льондоні) помітно більше нагадує устрій університетів на континентті.

Чимало разів на семинарах, консерваторіях чув я виклади молодших студентів і дивувався просто небувалому спокоєві та повній відсутности треми, явищу у нас небувалому. Гадаю, що ті прикмети, радше зверхні, звязані з високою спортовою культурою молоді. Спортові осяги молоді це не тільки справа окремих клюбів або каледжів, але справа народнього значіння. День перегонів човнами між представництвами університету Оксфорду і Кембрідж, то велике народнє свято і треба побачити ексцитації спокійних англійців у той день, щоб зрозуміти їх зацікавлення спортовими осягами університетських вихованців.

Кожний каледж має свої спортові, товариські організації, політичні клюби. Очевидно, що між 5000 студентів репрезентовані всі можливі політичні напрямки. Саме „Union Society" є безмірно інтересною організацією, на тлі котрої ті погляди взаімно зударяються.

Union Society це найбільший студентський клюб. Є це великий будинок із салями до забав, спортів, читальнею, ресторанom, баром, і що найважніше, з великою парляментарною салею. Ця саля збудована по зразку палати послів у Льондоні й творить її змешшену копію. Раз на тиждень відбуваються засідання того парляменту, якого членами є члени Union Society Парлямент має свого, що-року вибираного маршала, віцемаршалів, секретарів і наради відбуваються зовсім по зразкам англійського парляменту. Тему вибирає відповідна комісія, визначаючи референтів за і проти. Подам як приклад дві тези, що були предметом нарад, яким я випадково прислухувався. „Наш парлямент має більше довіря до американської, як до англійської політики". „Наш парлямент не має довіря до сучасного покоління молоді". Крізь студентський парлямент в Оксфорді чи в Кембріджі перейшли майже всі великі політики Анґлії. Там вишколили своє ораторське мистецтво й набули знання парляментарної техніки. Колишні промовці з Уніон, а тепер лідери Анґлії не легковажать собі постанов студентського парляменту, часто приїздажають на наради, промовляють у дискусії, до чого мають право, як довічні члени Union Society. На тереві парляменту зударяються найконсервативніші й найрадикальніші погляди. Проте це діється в спосіб найбільше лицарський, повен гумору й позбавлений всякої брутальности.

По одержанні диплому B. A. більша частина молоді відпливає до ріжних професій. Еліта найталановитших лишається в Кембріджі для наукової праці. Для талановитих завсіди найдеться відповідна кількість стипендій. Ті наукові робітники (т. зв. ресірч студентс) творять резерви, що пізніше підсилюють гурт професорів і виховників університету в Кембріджі. Науковий робітник підчинений тому самому ригорові, що звичайний студент. Носить кілька центиметрів довшу тогу і довший френзель при своїй шапці. Як осягає здобутки наукової праці, може стати „велльов" свого каледжу. Є це, в деякій мірі анальогічний титул до титулу доцента на наших університетах. Ріжниця буває головно в тому, що з одного боку формальні вимоги для осягнення ступня „фелльов" є помітно менші, з другого знову боку осягнення цього титулу дає без порівняння більші управнення. Умовини одержання цього титулу залежні від окремого каледжу. І так напр. у Трініти Каледж справа

„Бірмінгтем Газет“ з 15. липня і „Оксфорд Мейл“ (тоїж дати) містять згадки про конгрес і спостереження.

„Івнінг Нюс“ з 15. липня подає вістку про виступ баскійської делегації зі складу конгресу з тої причини, що конгрес не погодився приняти резолюції предложеної басками, бо зверненої проти одної з держав.

„Нюс Ревю“ з 22. липня переповідає коротко хід конгресу (в статтейці під заголовком „Меншини“) та задержується на баскійському інциденті.

Обширну статтю помістив „Кетолик Геральд“ з 23. липня; заголовок її „Меншини можуть спричинити війну — льондонський конгрес перестерігає“. Слідує дуже прихильний опис конгресу, зміст промов льорда Дікінсона і полковника С. Л. Мальона. Автор статті називає конгрес „Малим Союзом Народів“ і хвалить його поважний підхід до справ. „Конгрес був наче Союзом Народів у зменшеному вигляді, але своїм ходом міг би бути приміром для асамблеї, під якої адресою впало багато гірких слів“.

Замітки про меншиневий конгрес подали й інші часописи та телеграфічні агенції.

З чужинецьких часописів багато місця присвятив меншиневим справам щоденник „Ля Пароль Бульгар“, який помістив 17. липня велику передову статтю під заголовком „Велика Британія і національні меншини“, а дня 24. липня подав другу статтю, „Меншиневе питання“.

(Укбюро, Льондон.)

СПЕЦІЯЛЬНІ ПОЗИЧКИ ДЛЯ МОЛОДИХ ПОДРУЖ.

В Німеччині уряд видав кілька розпорядків, щоби заохотити державних і самоуправних урядовців до швидкого подружжа. Розпорядки передбачують спеціяльні додатки для молодих подруж у сумі 20 до 70 марок місячно. Слід згадати, що в останніх 4-ох роках молоді подружжа дістали 785.000 марок позичок. Їх ціллю заохотити молодих громадян до швидкого подружжа та найбільшої кількости дітей.

НОВИЙ ЄГИПЕТСЬКИЙ КАБІНЕТ.

КАЇРО, 3. 8. ПАТ. Король Фарук І. затвердив листу нового кабінету з Нагасом Пашею як премієром і міністром внутрішніх справ та Васеф Гуалі Пашею як міністром закордонних справ. Усі міністри належать до партії Вафд, із попередніх міністрів не ввійшов до уряду міністр комунікації Награші Паша, мабуть наслідком непорозумінь із Нагасом Пашею.

іспиту головно в оцінці оригінальної наукової праці, а далі в письменному іспиті, що абсолютно не має нічого спільного з предметом наукової праці студента. Оце приклади таких тем: „Що думаю про відношення науки до віри“, „Кого назвав би я сучасним Дікенсом“ і т. п. Те завдання є одним із звен консеквентної системи зишукування не тільки фахівців, але й людей глибшої інтелігенції та ширшої освіти.

Які привілеї та обовязки, що звязані з титулом „фелльов“? Один із привілеї „фелльов“ такий, що йому вільно, у відріжненні від звичайних смертніх, ходити по травниках його власного каледжу. Звідти студентський дотеп: Ходити по травниках дозволене собакам і „фелльов“. Помітно важніший привілей в цьому, що даром дістає знамените мешкання в каледжі, даром має вже при професорських, а не студентських столах, вечері, на які може, теж даремно, запрошувати своїх гостей (але тільки мужчин). Ще важніший привілей такий, що крім мешкання й удержання дістає річно 300 фунтів (коло 8.000 зол.).

Які в заміну обовязки „фелльов“? Дослівно ніякі! Може навіть на деякий час взагалі виїхати з Кембріджу. Каледж таким способом дає молодим і талановитим змогу наукової праці, не вимагаючи в заміну нічого. Фелльов попри те має змогу заробітньої праці, й часто з цього користає. Інколи доручують йому виклади на університеті, нераз є тутором чи суперревізором, при чому ті заняття окремо платні. Правда, титул фелльов із принціпу дістають тільки на час кількох років, але кожний, хто продовж того періоду не спиняється в науковій праці, найде й пізніше відповідний терен для своєї діяльности. Гадаю, що ця глибока шана практичних англійців для наукової, хочби найбільше теоретичної праці, є вислідом зрозуміння, що наукова праця, то один із важних чинників великости й могутности кожного краю.

—о—

З польської преси.

Страх поляків перед відродженням бльоку меншин.

В тижневику „Зачин“ з 29. липня ц. р. (ч. 30), зближеному до О. З. Н., находимо докінчення статті п. н. „З меншиневої політики“, зреферованої вже нами в „Ділі“ з 28. м. м. (ч. 163), в якій невідомий автор висловлює острах перед співпрацею жидів з українцями.

...Зближення та узгіднення політичної тактики — між жидами й українцями, — що тепер відгравало би ролю радше на терені всіх інших внутрішніх справ, ніж парляментарних ділань, очевидно, не може лежати в інтересі польського народу і польської держави без огляду на те, з якого боку глядіти на ці можливости. В інтересі польського народу, як відповідального за польську державу лежить потреба і змога уложити своє відношення супроти кожної меншини окремо, а не необхідність відношення до якоїсь одноцілої й узгідненої тактики хочби найважніших, якщо не всіх, меншин. Словом, божевіллям було би повторювання гріхів „Хієно-Пяста“ і т. п., над усуненням яких так багато напрацювався марш. Й. Пілсудський. Тому перед поляками стають дві можливости — каже автор. — Одною можливістю буде ведення такої політики супроти українців, щоби вони не мали причин, ні політичної можности до якогось бльокування з поборюваною поляками жидівською меншиною. Другою можливістю є така політична тактика супроти ріжних жидівських груп, що просто не може лежати в їх політичному інтересі спільний виступ з українцями.

Побіч тієї тактики, обчисленої раз на одну, другий раз на другу сторону, істнує найприродніша третя можливість, себто тактика співжиття і співпраці з обома тими національними меншинами. Ця третя можливість, очевидно сама собою, унеможливлює автоматично потребу бльокування тих меншин, бо відпадає сама рація бльокування.

Істнує, очевидно, ще третя можливість, найпростіша, найпримітивніша і тому найлекша, щоб її накинути політично невиробленому загалові. **Цією третьою можливістю є засада боротьби з усіми меншинами, як такими... на всіх ділянках життя. Ця третя метода**, що так легко промовляє до безкритичного загалу, що не вміє думати, **мусить, очевидно, довести до вирішення цієї проблеми в найнекориснішім напрямку, себто до відродження меншинного бльоку** в Польщі спертого вже в першій фазі на обі найчисленніші національні меншини, щоб опісля у практиці обєднати решту.

Це було би проклоном історії — кінчить автор, — що на цьому відтинку справ затяжіла над передтравневим періодом відродженої Польщі.

—о—

Представник ендеків увійде до уряду?

НАРАДИ З Р. ДМОВСЬКИМ У КОСОВІ.

„Дзєннік Людови“ подає поголоску, що полк. Арцішевський, визначний діяч ендецької партії „Стронніцтва Народового“ обійме становище державного підсекретаря у мін. закордонних справ на місце ґр. Шембека, який обійме амбасаду при Ватикані.

До Романа Дмовського, який перебуває в Косові, приїхав на днях д-р Тадей Белецький, який виконує тепер обовязки голови „Стронніцтва Народового“ і З. Бжозовський. Вони відбули нараду з Р. Дмовським у справах персональних та дальшої політичної лінії ендецької партії.

:етровського арештували, сина розстріляли.

ПАРИЖ, 3. 8. ПАТ. Авас повідомляє: У Москві кружляють поголоски, що **Ґ. П. У. арештувало представника комісаріяту закордонних справ на Сов. Україні і голову центрального виконавчого комітету К. П. (б) У. Г. Петровського, а його сина розстріляли. Кружляють теж поголоски, що Ґ. П. У. арештувало адмірала Орлова**, заступника комісаря оборони СССР і командантa морських сил та **адмірала Вікторовича**, команданта ескадри на Тихому Океані. У вязниці сидить теж ґен. Кашірін, б. комісар справедливости Криленко та багато інших.

Воєнна добича національних військ.

САЛЯМАНКА, 3. 8. ПАТ. Підчас останнього наступу на фронті Теруелю національні війська здобули велику кількість воєнного матеріялу. На відтинку Альбарасін національні війська очищують терен. Національні війська взяли в полон 200 вояків, 100 крісів і 4 скоростріли.

ПО 20 СТРІЛЕН НА ХВИЛИНУ ПАДАЛО НА МАДРИД.

МАДРИД, 3. 8. Нац. артилерія почала зараз по-північ дуже сильно острілювати Мадрид. Падало на місто приблизно 20 стрілен на хвилину. Обстріл тревав довше як годину. Скільки жертв, невідомо, здогадуються, що дуже багато.

ЗНИЩИЛИ 4 БАТАЛІОНИ ЧЕРВОНОЇ МІЛІЦІЇ.

БІЛЬБАО, 3. 8. ПАТ. Вчора рано астурійська міліція наступила на нац. становища під Овієдом. Наступ відперли, а чотири баталіони міліції знищили зовсім у перехресному вогні.

СТРІЛИ ДО ПРЕДСІДНИКА СУДУ.

БАРСЕЛЬОНА, 3. 8. ПАТ. Вчора пополудні невідомі справники віддали зі самоходу коло 25 стрілів до предсідника апеляційного суду Андре у хвилині його виходу зі суду. Андре та поліційні агенти вийшли здорові. Двох прохожих ранено.

Будинок маґдебурської твердині для Польщі.

ВАЖЛИВІ НАРАДИ ҐЕН. ҐУРЕЦЬКОГО У БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН, 3. 8. ПАТ. У міжнародньому зїзді б. комбатантів у Берліні взяла теж участь польська делегація під проводом ґен. Ґурецького. Польська делегація склала вінець у стіп памятника поляглих, опісля взяла участь у великій маніфестації комбатантів на спортовім стадіоні. На цьому святі був теж присутній амб. Ліпський між членами дипльоматичного корпусу. На стадіоні ґен. Ґурецький розмовляв з міністром війни марш. Бльомберґом. Німецька військова влада приділила ґен. Ґурецькому двох адютантів. У понеділок ґен. Ґурецький був у Маґдебурґу, де сидів марш. Пілсудський. **Бурмістр Маґдебурґа д-р Маркман жертвував Польщі будинок у маґдебурській цитаделі, в якій підчас світової війни сидів марш. Пілсудський.** Вечором польський амбасадор гостив обідом польську делегацію. На обіді був теж провідник німецьких комбатантів Оберліндер, керманич закордонного уряду націонал-соціялістичної партії Розенберґ та багато інших партійних і урядових достойників. **У вівторок ґен. Ґурецький розмовляв з мін. Шахтом, був у президента м. Берліна і т. д.**

КАРА ЗА ХУЛУ БОГОМАТЕРИ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН, 3. 8. ПАТ. У Кельн суд засудив одного німця на 2 міс. арешту за публичну хулу Богоматери. В мотивах суд підкреслив, що строгу кару вимірено підсудному тому, що його виступ нарушує внутрішній спокій та звичаї й установи католицької Церкви, признаної державою, яка дає їй свою опіку. Цей присуд викликав велике враження у звязку з процесами проти католицьких священників.

Новий президент апеляційного суду у Львові.

Президент Польщі призначив прокуратора апеляційного суду у Львові Станислава Дембіцького президентом апеляційного суду у Львові, прокуратора окружного суду у Львові Йосифа Хіровського, прокуратором апеляц. суду у Львові, суддю окружного суду у Львові Адольфа Саранецького віцепрокуратором апеляційного суду у Львові та суддями окружного суду у Львові Кароля Вальтера, дотеперішнього суддю міського городського суду у Львові і Станислава Городиського, дотеперішнього суддю городського суду в Сокалі.

НОВИНКИ.

— **Й. Е. Високопреосвященний Митрополит Андрей** щиро дякує цією дорогою за ласкаву память всім тим, які з нагоди роковин дня народин Митрополита склали Йому свої бажання.

— **Крiваве Шашкевичівське свято.** В селі Милятичах львівського повіту відбулось минулої неділі з приводу 100-ліття появи „Русалки Дністрової" свято в честь М. Шашкевича. Хоча програма свята нічим не ображувала почувань польського населення, місцева польська молодь напала на учасників свята і викликала бійку, в якій одного напасника тяжко ранено а кількадесять осіб з обох сторін потерпіло лекші рани. З поданням ближчих подробиць цієї жалюгідної події з незалежних від нас причин покищо здержуємось.

— **Футра нові** мужеські і жіночі замовляйте і старі перероблюйте у **Карпяка, Зиблікевича 4.**

— **Булки дорожіють.** Адміністраційна влада з комісією для дослідів цін визначила ціну водної 5-декаграмової булки в роздрібній продажі на 4 сотиків. Хто бере більше, підлягає карі.

— **Від комінярів до листоношів.** Здалека дуже гарно і наскрізь „по европейськи" виглядає нова інституція — сільські листоноші. А коли ще до того що кілька днів читаєте у пресі, що „для вигоди публики" поручено їм ще те і те та тамте, здається вам, що чогось кращого й придумати не можна. Поправді воно далеко не так. На наші села до передвоєнних „здекуцинків" та повоєнних комінярів впала нова язва — сільські листоноші. У таких панів листоношів, що рекрутуються переважно із „стрільців" і/з інших подібних „дзялачів", звичайно не докупишся не то векселя ні стемплів, а навіть звичайного почтового значка чи картки. Зате все можете бути певні, що зревідують вашу пошту, навіть до листів заглянуть, а що їм не подобається — спрячуть... Але лишім це все. То напевно „спорадичні випадки, неминучі в початках, що не дійшли ще до відома компетентних чинників"... Послухайте щось цікавіше: віддає дядько такому листоношеві порученого листа і платить не тільки 55 сот. оплати ,але ще й 10 сот. „доплати", разом 65 сот. Таке саме із всім іншим. Надає гроші, пакунок тощо, все платить надпрограмово і жадною тарифою не обняті 10 сот. За те все дістане на рецепісі значок передплати стампілею „доплата", або і без тої „доплати". Дістає пакунок, хочби лише книжечку за 20 сот., також платить, але вже 30 сот... Тепер вже самі подумайте тай осудіть: чи не нові благодати та наступ на пусту кишеню нашого села? Дійсно довго і глибоко треба думати, щоби щось таке „практичне" придумати. Але все пусте, добре, що для заграниці реклама є, а головне, що воно таке „европейське", а може аж „американське"...

— **Полекші для дітей на залізниці.** Від 1-го ц. м. на залізницях впроваджують полекші для дітей у віці до 14 літ. Кожна доросла людина може взяти зі собою 5-ро дітей платячи за них 1/8 тарифи. Цю полекшу стосуватимуть в той спосіб що за першу їзду каса братиме оплату у висоті 25 прц. нормальної тарифи, зате поворот буде даровий. Ці полекші обовязуватимуть до 15. ц. м.

— **Із львівської статистики.** В місяці квітні ц. р. вродилось у Львові 210 римо-католицьких дітей, 44 греко-католицьких і 34 жидівських. Побралося в тім часі 98 римо-католиків, в цьому 6 подруж було мішаних і 10 греко-католиків. Статистика смерти виказує: 188 римо-кат. 87 жидів і 47 греко-кат.

— **Авто згоріло на вулиці.** На вул. Л. Сапіги вибухла пожежа в особовому авті, яким їхав шофер Петро Маца, везучи з головного двірця дві пасажирки з багажами. Наслідком великого горяча запалився ґазник і вогонь охопив частину воза. Шофер припинив авто завчасу і вивів обі пасажирки на вулицю. Пожежна сторожа згасила вогонь, що зробив шкоду на 1000 зол.

— **Червінка в Долинщині.** В громаді Раків пов. Долина 15 осіб, здебільша дітей у віці 3—12 літ, захорувало на червінку. Чотири випадки були смертні. Справою займався повітова санітарна влада.

— **Пожежа фабрики.** У прядільни Аз. Шпігля в Лодзі вибухла пожежа, яка до 15 мінут охопила цілий 2-поверховий будинок. В короткому часі з фабричного будинку лишилось тільки згарище, причому вогонь знищив навіть машини. Шкода доходить до 250 тисяч зол.

— **З димом.** На фільварку Гаса в Застінці тернопільського повіту вибухла пожежа, що знищила стайню з запасами лену і конопель на шкоду у висоті 25 тисяч зол.

— **Роблять місце для мужчин.** Як повідомляє варшавська преса, в державних урядах переводять тепер „чистку", усуваючи з посад заміжні жінки, щоби на їх місце приняти мужчин. Зачали покищо від бюр військової адміністрації.

— **Викрили жахливий злочин.** Під Варшавою в селі Мали Буковец викрили жахливий злочин, що його виконали малолітні хлопці над своїм малолітнім кревняком. Зі ставу виловили трупа 5-літнього Куліша Райнгольда сироту, який був на вихованні у своєї тітки. Хлопчина мав записане по мамі 10-моргове господарство. На шиї мав потопельник сині сліди. Слідство викрило, що хлопця вдушили у воді і втопили 10-літній Вальдемар і 11-літній Ришард Роснер, його кревняки за намовою матері, яка їм дала по 2 зол. Цілу злочинну родину арештували.

— **Смілого грабункового нападу** доконали в Лодзі. На Лаю Борнштайн, що їхала рано бричкою зі своїм сином вул. Поморською, напало двох людей і загрозивши револьверами, зрабували їм 600 тисяч зол. В погоню за втікаючими грабіжниками кинувся стрічний поліцай з прохожими. Один із втікачів, не бачучи виходу, вистрілом з револьвера ранив себе смертельно. Другий втік. Ранений грабіжник помер у шпиталю. Хто він ,покищо не знати.

— **Застрілили селянина.** Дня 31. м. м. найшли рано на полі коло Рави Руської тіло вбитого Павла Мисана з Шабелії, біля нього вязанку вівса, звязану шнуром. Здогадуються, що Мисана хтось застрілив при крадіжи вівса. Поліція веде дохоження.

— **Самоходова катастрофа.** З Познаня повідомляють: Особовий потяг на лінії Накло—Хойніце наїхав на залізничому переїзді на самохід, яким їхав його власник Кін із Дзвершина і три священники. Кінові роздавило груди і сильно покалічило. Інші пасажири вискочили завчасу і врятувалися. Самохід знищило вщерть.

— **Спростування.** В „Ділі" з 25. липня ц. р. появилася новинка п. н. „Осторога перед обманцем", підписана Семеном Іванковом зі Стрия. На основі § 19. пресового закону прошу помістити в найближчому числі таке спростування: Неправдою є, щоб я підшивався під фірму Семена Іванкова, склад і робітня церковних річей у Стрию і робив замовлення по селах та містах, зате правдою є, що дня 12. квітня ц. р. п. Семен Іванків заключив зі мною договір і приняв мене як свого представника, дав уповаження продавати церковні речі і збирати зачети в його імени. Правдою є, що я продавав його вироби, робив замовлення та побирав зачети і замовлення враз із належною йому готівкою відсилав до Стрия. Далі правдою є, що між нами дійшло до непорозуміння щодо цін і до виплачення моєї належности. Тому я перестав працювати в нього, а за належну мені квоту вніс позов до суду. Зі злоби, щоб мені шкодити тому, що я асм став виробляти церковні річи... шкодити тому, що я сам став виробляти церковні перед судом. **Іван Пачківський.**

З кіна.

КІНО „АПОЛЬО": „КРАЙЦЕРОВА СОНАТА".

Вічно актуальна проблема подружого трикутника, вияснювана всіляко біольоґами, психольоґами, правниками та соціольоґами, ледви чи знайшла у світовій літературі кращу інтерпретацію, як у відомій повісті Л. Толстого „Крайцерова Соната". На підкладі подружої зради замужньої жінки автор вивів незвичайно різко облуду подвійної моралі: що вільно мужчинам, це не годиться жінкам, — яка обовязує в прилюдній опінії. В позакуліcовому житті цю мораль топчуть обі сторони однаково, причому заздрість з її трагічними наслідками сходить, поправді, до засліпленого егоїзму і повного занепаду самокритики. У фільмовій інсценізації (німецького походження) твір великого російського письменника робить ще більше враження, ніж у читанні, хоча моралізаторську його тенденцію значно стушовано. Про мистецьку гру трійки, що відтворює подружий трикутник, а саме відомої артистки Ліль Даговер, Альберта Шенгальса (скрипака Тугачевського) і Петра Петерзена (Позднишева) не місце розводитись, їх треба бачити.

Э. К.

КІНО „КОПЕРНИК": „РОЖА".

Сфільмування Жеромського „Рожі" зроблено, на загал, так само невдало, як інші т. п. фільми варшавської продукції. Багато зайвих сцен, багато просто неприємних для глядача (сцени тортурування вязнів підчас слідства). Три світочі польського театру Стемповський, Ярач і Самборський дають у фільмі першорядні типи — передовсім Стемповський у ролі поліційного „чиновника". Айхлерівна (гол. жіноча роля) для фільми взагалі не дуже підходить — зрештою як і більшість її товаришок із польського драмат. театру.

—о—

Дописи.

РАВЩИНА.

До чого вже не присікаються. Дня 25. м. м. уладив Кружок „Рідної Школи" у Забірю на гарно прибраній площі фестин. У програму фестину крім пісень і монольоґів увійшли також вправи вільноруч і зі снопами що їх виконали члени Кружка та кілька вправ дітей з дитячого садку. Це не подобалося присутньому на фестині команлантові станиці поліції з Гійча Прайзнерові і він, не зважаючи на дозвіл старостава, перешкоджав вправляючим і зробив донесення до старостава за виведення недозволених вправ та конфіскував проти волі старшини Кружка березове гілля, яким була удекорована площа. Повітове староство в Раві Руській внаслідок доносу команданта добачило в ритмічних вправах „протидержавну роботу" і забороняє всім установам в повіті виконувати на фестинах якінебудь зорганізовані вправи. Така поведінка змушує наші установи уладжувати фестини хіба лише з танцями, горівкою і пивом. На жаль це некорисно відбивається не лише на наших установах, але й на усьому громадянстві. Може би так відповідальні чинники за добре виховання народу (а це ж лежить в інтересі самої держави), звернули увагу адміністраційній владі, щоби вона не добачувала у ритмічних вправах „протидержавної роботи", бо це виглядає на кпини.

СКІЛЬЩИНА.

З освітньо-культурного життя села Корчина. „Народний Дім" заходом п. Омеляна Сойки, абс. учит. сем. уладив дня 18. п. м. концерт для вшанування 20-их роковин смерти Ів. Франка з пребагатою програмою. Про значіння Франка як письменника, політика та громадянського діяча й ученого виголосив святочну промову п. О. Сойка, що викликала гарне враження. В першій частині концерту співав гарно хор „Ревелерсів" пісні: „Прометей" Стеценка та „Ой щож бо то за ворон" М. Лисенка. Дуже гарно в здеклямувала пролог з „Мойсея" Ів. Франка п. Степанія Ваврикiвна, уч. VIII. кл. гімн., за що присутні нагородили її рясними оплесками. В другій частині концерту виступав мішаний хор. Виконав майже під кожним оглядом технічно добре пісні: „Поклик", „Пожену я лебеді" Котка та „Ой поїхав Ревуха". Далі хор „Ревелерсів" відспівав пісні: „Про Чепігу та Головатого" — Кошиця та „Ой нагнувся дуб високий". Вкінці відспівав міш. хор ефектовну вязанку пісень „Дуб до дуба похилився", що під технічним оглядом випала найкраще. Ніжні і милі сопрани, добрі альти, глибокі і сильні баси та високі тенори вивязувалися під оглядом технічним дуже добре. Слід теж зазначити, що „Народній Дім" заходом п. О. Сойки уладив в червні п. р. „Свято Пісні" при співучасти хор'в із Синевідська Н., Трухалова, Крушельниці, Ямельниці та місцевих хорів. На перше місце вибивався хор „Ревелерсів" та міш. хор з Корчина, далі жіночий хор з Ямельниці, зі Синевідська Нижного, Трухалова та з Крушельниці. Свято випало дуже гарно. Гостей зі Сколього та інших сіл багато, так що саля була виповнена по береги. Опісля відбулася велика народня забава з танцями. Моральний та матеріяльний успіх великий.

Гість.

Листування Редакції.

З різних сторін Редакція дістає листи з урґенсами щодо своїх статтей та інших справ, з якими давніше одиниці звернулись були на адресу окремих членів Редакції. Ми кількакратно оголошували поклик — не надсилати рукописів на імя того чи іншого члена Редакції, бо вакаційний час відпусток зупиняє іноколи й на кілька тижнів доручення листу адресатові. До кінця цього місяця у Редакції все ще плавкий стан і тому повторюємо нашу попередню просьбу. Інтересованим подаємо до відома, що д-р Іван Німчук і д-р Михайло Рудницький вертаються до Львова щойно 10. ц. м. На відпустці перебуває також м-р Богдан Галайчук.

Нові книжки й журнали

PROMETHEE. Paris, juni 1937. A. XII. Nr. 127.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича:

ЖАБЄ:
4. VIII. Довбуш.
5. VIII. Шарика.

КОСІВ:
6. VIII. Шарика.
7. VIII. Ніч під Івана Купала.
8. VIII. Довбуш.
9. VIII. Під курателею.

ВЕЛ. ТЕАТР — нечинний.

КІНА.

АПОЛЬО: „Кройцерова соната" на основі Толстого.
АТЛЯНТИК: „Замок тайн".
ВАНДА: „Ада, це не лицює", „Хліб наш насущний".
ҐРАЖИНА: „Люди в білому", „Твої уста говорять неправду".
ЕВРОПА: „Орел летить до Китаю", „Ворог жінок" (кольорові).
КАСІНО: „Острів у вогні".
КОПЕРНИК: „Рожа".
МАРУСЕНЬКА: нечинне.
МЕТРО: „Король жінок".
МІРАЖ: нечинне.
МУЗА: „Шифра ч. 77".
ПАЛЯС: „Неможлива дівчина".
ПАКС: нечинний.
ПАН: нечинне.
РАЙ: „Пісня її матері" з Март. Еґерт.
СВІТ: „Абдуль Гамід, червоний султан" і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Ескапада" і ревія „Рефрена".
ТОН: „Кроз на морі".
УТІХА: „Робін Гуд в Ельдорадо", і ревія.
ХІМЕРА: „Цирк на кораблі", „Пат і Паташон".

ФОТОПЛЯСТІКОН.
(пл. Марійська 5).
„Б е л ь ґ і я".

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Середа, 4. серпня 1937.

БЕРЛІН 14.15, 15.00 Розр. музика; 18.20 Концерт з плит, 19.20 Віден. оперетк. мельодії, 20.10 Вес. радіокабарет, 21.00 Хор і солісти; БІЛГОРОД 18.00, 20.30 Радіоорх., 20.00 Арії і пісні, 22.20 Розр. музика, 22.45 Танк. музика; БУДАПЕШТ 13.00 Сальон. музика, 17.00 Джез. музика; 18.20 Форт. речіталь, 19.25 Марші, 22.10 Циган. музика, 21.00 Симфонія Чайковського; ВІДЕНЬ 13.10 Розр. концерт, 17.35, 18.00 Сучасна австр. музика, 20.00 Фестіваль із Зальцбурга — концерт віден. фільгармонії, 21.45, 22.00 Танк. музика; 23.00 Вес. віден. мельодії; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 18.00 Соната Дресека, 19.00 Вес. музика, 22.30 Нічна музика, 23.00 Танк. музика, МІЛЯНО 17.15 Танк. музика, 19.00, 19.40, 20.40, 21.00, Розр. музика; 22.00 „Віденська кров" оп. І. Штравса; ПРАГА 21.25 Чеські танки Сметани; РАДІО ПАРІ 20.30, 21.10, 22.00 Вечір оперетoк Офенбаха; РИМ 19.00 Іт. пісні, розр. музика, 21.00, 22.00 Орх. концерт.

Четвер, 5. серпня 1937.

БЕРЛІН 14.15, 15.00 Розр. концерт; 19.20 Музика давніх днів; 20.10, 21.00 Вечір танку. БУДАПЕШТ 12.05 Форт.; 19.10 Орх. концерт. БІЛГОРОД 18.30 Нар. пісні; 20.00, 21.00 Оп. музика. ВІДЕНЬ 15.15 Для дітей; 17.25 Пісні й арії, Зібург сопр. 17.40 Форт.; 19.25, 20.00 Військ. оркестра. ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 14.00, 16.00 Музика; 21.00 Улюблені увертюри й інтермеца. КОШИЦІ 16.10 Словацька нар. музика, циг. орх., сол. МІЛЯНО 17.15 Вок. концерт, 20.40 Розр. музика; 21.00, 22.00 Комедія, розр. мельодії. МІНХЕН 10.30 Розр. музика і вок. квартет; 15.00 Баварські марші й танки; 20.00, 21.00 Чар голосу, муз., спів. ПРАГА 18.05 Солісти; 20.55, 21.00 Симф. концерт. РАДІО ПАРІ 15.15, 15.45, 19.08, 19.30 Спів; 20.00 21.00 22.00 23.00 „Трістан і Ізольда" оп. Вагнера. РИМ 17.15 Іт.-франц. концерт; 21.00, 22.00 Симф. концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа, 4. серпня 1937.

6.15 Ран. пісня, 6.18 Руханка, 6.38 Музика з плит, 7.00 Ран. денник, 7.10 Музика з плит; 11.57 Сигнал часу; 12.03 Полудн. денник; 12.15 Плити; 12.25 Сальон. орх. з Лодзи; 13.55 Легка музика з пл.; 14.45 „Бася" — оповід. для дітей; 14.55 Львів. біржа; 15.00 Розр. концерт з пл.; 15.40 Львів. біж. вістки; 15.45 Господ. вістки; 16.00 „Про літерат. шихту" літерат. нарис; 16.15 Концерт солістів; 16.45 Військ. відчит; 17.00 Розр. концерт з Варшави; 17.50 Електротехн. гутірка; 17.00 Хвилина бюра студій; 18.10 Опер. скороти з пл.; 18.30 „Пан Каламарський" монол.; 18.40 Завтр. програма; 18.45 Льокаль. спорт. вістки; 18.50 Актуальна гутірка; 19.00 Легка камер. музика; 19.50 Спорт. вістки; 20.00 Легкий концерт; 20.45 Веч. денник; 20.55 Актуальна гутірка; 21.00 Концерт Шопена; 21.45 „Капраль Щапа" опов.; 22.00 Танк. музика; 22.50 Останні вістки веч. денника; огляд преси і метеор. комунікат; 23.00 Танк. музика з пл.

Четвер, 5. серпня 1937.

6.15 Ранішня пісня; 6.18 Руханка; 6.38 Музика з гр. пл.; 7.00 Ранішній денник; 7.10 Музика з гр. пл.; 11.57 Сигнал часу; 12.03 Полудн. денник; 12.15 Які користи дає молочарський закон; 12.25 Орх. концерт; 13.55 Легка музика з гр. пл.; 14.55 Льв. біржа; 15.00 Музика для всіх, гр. пл.; 15.35 Льв. біжучі вістки; 15.445 Господарські вістки; 16.00 У сідельці мотоцикля, гутірка для старших дітей; 16.15 Сальон. музика; 16.55 Мій вікенд; 17.10 Бетовенова Симфонія ч. IV. б-дур оп. 60, гр. пл.; 17.50 Спорт. порадник; **18.00 Літникам слів кілька про гриби. виг. проф. Теод. Фотиняк;** 18.10 Легка музика з гр. пл.; 18.30 Заг. скринька; 18.40 Програма на завтра; 18.45 Спорт. вістки; 18.50 Акт. гутірка; 19.00 Театр Уяви: Леґіонова пісенька на кватирі; 19.40 Акт. гутірка; 19.50 Спорт. вістки; 20.00 Орх. концерт, спів; 20.50 Веч. денник; 21.00 Хліборобські вістки; 21.15 Трансм. з пластов. осередка на міжнар. злеті пластунів у Голяндії; 21.45 Капраль Щапа; 22.00 Форт. твори на 4 руки та пісні; 22.50 Ост. вістки веч. денника, огляд преси та метеор. комунікат; 23.00 Танк. музика в гр. пл.

Радіокутик.

ДЕЩО ПРО ДЕТЕКТОР.

В голоснику або в слухавці радіового апарату маємо до діла з двома родами явищ: — електромагнетними (електричні струми) і механічними (акустичні дрогання). Отже, детекція сповняє ролю ніби трансформатора поміж цими двома родами явищ. Вона причиняється до того, що можлива зміна електромагнетних явищ на механічні (дрогання мембрани і акустичні хвилі).

Електромагнетні хвилі мають дуже велику частотливість. Так напр., хвиля довжини 300 метрів відповідає частотливості 1000 кільоциклів на секунду, себто 1.000.000 дрижань на секунду.

Переказування такої великої скількости дрогань при помочі електромагнету неможливе, бож не маємо такого еластичного матеріялу. Одначе, навіть у цьому випадку, колиб це було можливе, — не малоб воно практичної вартости, бо така велика скількість дрогань не давалаб акустичного ефекту, доступного для нашого почуття слуху. Цей перехід від великої скількости дрогань — до скількости дрогань доступних для нас — дає детекція.

Детекторами є, як відомо, катодові лямпи і мінерал, званий „галеною". Отже, електромагнетні хвилі, збуджена в антені радіової інсталяції, викликує висилана з антени радіостиці, збуджує в антені радіової інсталяції електричні змінні струми. Детектор має цю прикмету, що перепускає тільки струми одного напряму. Вони наступають так швидко по собі, що практично творять ніби односпрямований струм змінної величини.

Саме цей витворений детектором струм дає нам через мембрани радіової слухавки або голосника акустичні дрогання, які доходить до нашої свідомости в виді звуку.

ГОЛОСНИК — ВЕЛИТЕНЬ.

Загальну увагу учасників і публики на міжнародньому конкурсі яхтів на Фльориді, звертав величезний голосник, яким керівництво конкурсу послуговувалося, остерігаючи здалека інші, напімнаючі кораблі та подаючи звіти з ходу змагань.

Цей голосник, заінстальований на пароплаві „Тампа", перевищував своєю силою всі голосникові урядження, які досі створила техніка, бо побільшував силу людського голосу мільйон разів.

При спокійній погоді можна його чути на віддалі 10 км. При його помочі людина може перекричати грім найбільшого на світі водопаду — Ніяґари.

Цей гучномовець має очевидно й відповідний розмір і є більше подібний до потужного рефлектора, як до голосників, які ми звичайно бачимо. Зроблений з алюмінія, має він близько 2 м. височини, в тому діяметр самої мембрани 1 м.

Вживають його для видавання наказів і вказівок на великі віддалі, напр. у випадку підходу до берега кораблів при неспокійному морі і т. п.

ФРАНЦУСЬКА ПОЛІТИКА І РАДІО.

Досі політичний догляд над французькою радіофонією належав до спеціяльного урядовця в Президії Ради Міністрів. Тепер у звязку зі зміною кабінету, догляд цей перейняв міністр Сарро. Депутат до парляменту Крейсель, віцепредсідник національного союзу радіослухачів виступив у парляменті з вимогою зміцнення впливів радіових союзів на радіову програму та скорочення політичних авдицій і заразом підвищення артистичного рівня програми.

МУЗИЧНА КУЛЬТУРА І РАДІО.

Керівник музичних програм бельгійського радія подав свої помічення на тему музики. Радіо, — на його думку, — мусить віднайти посередній шлях поміж вподобами так зв. „широкої публики" і виховавчими завданнями радія. Коло 25 проц. цілої програми призначено для надачі опер, симфонічної і камеральної музики та речиталів солістів.

Бажаючи сповнити своє завдання поширення музичної культури серед громадянства, радіо обовязане вимагати від своїх артистів і виконавців постійного поширення і удосконалення репертуару. Ці самі засади повинні обовязувати в музичних організаціях ріжних міст, які беруть участь в авдиціях. Особливо важливе творення добрих орхестр.

Цікавою рисою бельгійських програм є надачі авдицій поважної музики в певні устійнені дні й години. В той час, коли одна з державних стацій надає поважну музику, друга — виконує легку програму.

Дуже корисними виявилися також циклі „хронольоґічних" концертів, які дають картину розвитку музики за цілі століття. До кожного з циклів видають брошурку, як ілюстрацію і коментар до надаваних концертів. Ці брошурки є в публичній продажі по дуже низькій ціні.

БІРЖА.

Гроші.

Львів, дня 3. серпня 1937.

Купно-продажа: Бельґи бельґ. 89·33, 88·90. Доляри американські 5.29·00, 5.26·50, доляри канад. 5.29·00—5.26·50. Фльорени гол. 292·85—291·10, Франки фр. 19·93—19·71. Франки швайцарські 121·95—121·15, Фунти англ. 26·42—26·26, Гульдени данц. 100·20—99·80, Корони ч. 18·00—17·20, Кор. дан. 117·89—117·05, Кор. норв. 132·73—131·75, Корони шв. 136·23—135·25, Ліри італ. 24·60—23·30, Марки фінлянд. 11·68—11·20, Марки нім. 142·00 — 139·00, Шилінги австр. 99·20—98·50, Тель Авів 26·28—26·00, Марки нім. срібні 151·50 148·50

Папери.

4 і пів проц. внутр. 56·00, 56·25, 4 поз. інв. 1 ем. 68·25, серія 83·00, 4 поз. інв. 2 ем. 67·25, серія 82·00, 4 прем. дол. 39·50, 39·75, 4 проц. консол. 57·50, 58·00. Тенденція сильна.

Акції.

Банк Польський 104·00, Цукор 31·75, 32·00, Вугель 24·50, 24·00. Стараховичі 31·75, 31·88. Габербуш 38·00. Тенденція сильна.

ОПОВІСТКИ.

Абітурієнти державної гімназії з українською мовою навчання в Коломиї зложили квоту 25.59 зол. на Рідну Школу і 25.59 зол. на Українських Інвалідів.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень	зол. 0,35
1 мм. одношпальтовий в тексті і новинках	зол. 0.60
1 мм. одношпальтовий на першій сторінці	зол. 0.80

Дрібні оголошення від слова:

матримоніяльні і приват. кореспонденція по	зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п.	зол. 0.10
шукаючі праці	зол. 0.05

слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1	зол. 480.—
Остання сторінка 1/2	зол. 250.—
Остання сторінка 1/4	зол. 130.—
Остання сторінка 1/8	зол. 70.—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.